

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. december 2.
(OR. en)

13193/1/22
REV 1

COPEN 342
DROIPEN 134
EVAL 22
JAI 1279
EUROJUST 92
EJN 37
CATS 60

FELJEGYZÉS

Küldi: a Tanács Főtitkársága

Címzett: a delegációk

Tárgy: **ÉRTÉKELŐ JELENTÉS A KÖLCSÖNÖS ÉRTÉKELÉSEK KILENCEDIK FORDULÓJÁRÓL**

**A kölcsönös értékelések kilencedik fordulója – A szabadságelvonnással járó, illetve a szabadságot korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos jogi eszközök kölcsönös elismerése
JELENTÉS MAGYARORSZÁGRÓL**

ÉRTÉKELŐ JELENTÉS

A KÖLCSÖNÖS ÉRTÉKELÉSEK KILENCEDIK FORDULÓJÁRÓL

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulója – A szabadságelvonnással járó, illetve a szabadságot korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos jogi eszközök kölcsönös elismerése

JELENTÉS MAGYARORSZÁGRÓL

Tartalom

Tartalom	3
1. ÖSSZEFOGLALÓ	6
2. BEVEZETÉS	13
3. AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANCSRÓL (EEP) SZÓLÓ 2002/584/IB KERETHATÁROZAT	16
3.1. Az európai elfogatóparancs tekintetében illetékes hatóságok	16
3.1.1. Központi hatóság.....	16
3.1.2. Illetékes hatóságok.....	18
3.1.3. Rendőrségi szervezet.....	20
3.2. Az arányosság elve	22
3.3. Információcsere	24
3.3.1. Kiegészítő információk.....	24
3.3.2. Fordítás.....	25
3.4. Megtagadási okok	26
3.4.1. Megtagadás az alapvető jogok fogva tartással összefüggésben való megsértésének potenciális veszélye esetén.....	26
3.4.2. Megtagadás az érintett személy távollétében hozott ítélet esetén.....	27
3.4.3. A végrehajtás megtagadásának egyéb okai.....	27
3.5. További kihívások	30
3.5.1. Határidők.....	30
3.5.2. A keresett személy őrizete	31
3.5.3. Eurojust / EIH	32
3.5.4. Költségmentesség / jogi segítségnyújtás.....	33
3.5.5. A keresett személy azonosítása.....	34
3.5.6. Megjelölés.....	35
3.5.7. Átmenő átszállítás.....	35
3.5.8. A jogrendszerek közötti különbségek.....	36

3.5.9. Járulékos hatáskör	36
3.6. Képzés.....	37
3.6.1. A bírói kar képzése	37
3.6.2. Az ügyvédek képzése.....	38
3.7. Konklúziók.....	39
 4. 2008/909/IB KERETHATÁROZAT A KÖLCSÖNÖS ELISMERÉS ELVÉNEK BÜNTETŐÜGYEKBE HOZOTT, SZABADSÁGVESZTÉS BÜNTETÉSEKET KISZABÓ VAGY SZABADSÁGELVONÁSSAL JÁRÓ INTÉZKEDÉSEKET ALKALMAZÓ ÍTÉLETEKNEK AZ EURÓPAI UNIÓBAN VALÓ VÉGREHAJTÁSA CÉLJÁBÓL TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSÁRÓL	 41
4.1. Az ítéletek elismerésére és a büntetés végrehajtására illetékes hatóságok	41
4.1.1. Központi hatóság.....	41
4.1.2. Illetékes hatóságok.....	42
4.2. Az ítélet elismeréséhez és a büntetés végrehajtásához szükséges dokumentumok	45
4.3. A társadalomba való beilleszkedés elősegítésének értékelésére vonatkozó kritériumok	45
4.3.1. A kibocsátó állam és a végrehajtó állam közötti információcsere.....	45
4.3.2. Az elítélt személy véleménye és értesítése	46
4.4. A büntetés átalakítása	48
4.5. Az elismerés és a végrehajtás megtagadásának okai	49
4.6. Részleges elismerés	50
4.7. Az elismerésre és végrehajtásra vonatkozó határidő betartásával kapcsolatos kihívások	50
4.8. A büntetés végrehajtására irányadó jog	50
4.9. További kihívások	50
4.10. Képzés.....	51
4.11. Statisztika	51
4.12. Konklúziók	52

5. AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANCSRÓL SZÓLÓ 2002/584/IB KERETHATÁROZAT ÉS A SZABADSÁGVESZTÉST KISZABÓ ÍTÉLETEKRŐL SZÓLÓ 2008/909/IB KERETHATÁROZAT KÖZÖTTI KAPCSOLAT	53
5.1. Problémák az európai elfogatóparancsról szóló 2002/584/IB kerethatározat és a szabadságvesztést kiszabó ítéletekről szóló 2008/909/IB kerethatározat közötti kapcsolatot illetően	53
5.2. Konklúziók	54
6. A PRÓBAIDŐRŐL ÉS AZ ALTERNATÍV SZANKCIÓKRÓL SZÓLÓ 2008/947/IB KERETHATÁROZAT	55
6.1. A 2008/947/IB kerethatározat tekintetében illetékes hatóságok	55
6.2. A 2008/947/IB kerethatározat alkalmazásának elmulasztásával kapcsolatos problémák	56
6.3. Képzés	60
7. AZ IGAZSÁGÜGYI FELÜGYELETET ELRENDELŐ EURÓPAI HATÁROZATRÓL SZÓLÓ 2009/829/IB KERETHATÁROZAT	68
7.1. A 2009/829/IB kerethatározat tekintetében illetékes hatóságok	68
7.2. A 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásának elmulasztásával kapcsolatos problémák	68
7.3. Képzés	70
7.4. Konklúziók	70
8. ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK, AJÁNLÁSOK ÉS LEGJOBB GYAKORLATOK	71
8.1. Magyarország javaslatai	71
8.2. Ajánlások	71
8.2.1. Ajánlások Magyarország számára	71
8.2.2. Ajánlások egyes más tagállamok számára	75
8.2.3. Ajánlások az Európai Unió és intézményei számára	77
8.3. Legjobb gyakorlatok	78

1. ÖSSZEFOGLALÓ

A magyar hatóságok szakszerűen szervezték meg a látogatást. A szakértők több előadás, az érintett hatóságoknál és intézményeknél tett látogatások, valamint a magyarországi bíróságok, ügyészségek és egyéb illetékes hatóságok képviselőivel tartott találkozók keretében ismerkedtek meg a magyar jogszabályokkal és az intézményrendszerrel.

A négy kerethatározatra vonatkozó előzetes értékelésben a szakértők hangsúlyozzák, hogy a magyar rendszer a kölcsönös elismerés valamennyi eszközét ugyanazon törvényben – a 2012. évi CLXXX. törvényben – gyűjti egybe. A törvény a kölcsönös jogsegély területére vonatkozó eljárási szabályok pozitív vonásának tekinthető amiatt, hogy – szemben azzal, ha külön jogszabályokat kellene alkalmazni – az érdekeltek körében előmozdítja az említett eszközök ismeretét és használatát.

A CLXXX. törvény azon változata, amely a szakértők rendelkezésére állt a helyszíni látogatáson, és amelyet a jelentéstervezetben figyelembe vettek, elavult változat volt, mivel az értékelés szempontjából releváns rendelkezések tekintetében korábban módosításra került, de erről a körülményről a szakértők csak egy későbbi szakaszban értesültek. Emellett a törvényen néhány olyan további alapvető módosítást végeztek, amelyet a jelentéstervezet elkészítését követően bocsátottak rendelkezésre: a törvény aktualizált változatának fordítását a Tanács Főtitkársága biztosította. Hangsúlyozni kell, hogy a magyar hatóságok egyáltalán nem felelősek ezért a hivatali hibáért. Mindezen körülmények tükröződnek e jelentés végleges változatának tartalmában. A hatályos, aktualizált változat a látogatáson rendelkezésre bocsátott törvénytől teljesen eltérő törvény, amely más rendelkezéseket tartalmaz és amelynek más a felépítése, tehát nem csupán egy „módosított” változatról van szó. Azzal együtt, hogy ez az aktualizált változat orvosolt néhány, a vizsgált kerethatározatok átültetésével kapcsolatos hiányosságot, ha a helyszíni látogatáson rendelkezésre állt volna, a szakértők pontosabban tudták volna azonosítani a kerethatározatok alkalmazásával kapcsolatos gyakorlati nehézségeket.

AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANCSRÓL (EEP) SZÓLÓ 2002/584/IB KERETHATÁROZAT

Az EEP-rendszer megfelelően működik, függetlenül attól, hogy Magyarország a kibocsátó vagy a végrehajtó tagállam-e. A szakértők hangsúlyozzák, hogy a végrehajtó hatóságokat illetően a központosított magyar rendszer lehetővé teszi az egységességet, és minimálisra csökkenti az egymásnak ellentmondó határozatok kockázatát. A szakértők azonban megállapítják, hogy az Igazságügyi Minisztérium központi hatóságként történő kötelező beavatkozása sérti az illetékes hatóságok közötti közvetlen kapcsolatfelvételnek a kerethatározat szerinti elvét. A szakértők ezért a törvény módosítását javasolják annak érdekében, hogy az illetékes hatóságok eseti alapon dönthessenek arról, hogy igénybe veszik-e az Igazságügyi Minisztérium segítségét.

Az arányosság elvét rendszerint helyesen alkalmazzák. A magyar igazságügyi hatóságok súlyos bűncselekmény hiányában nem bocsátanak ki EEP-t. Ezenkívül az EEP végrehajtásakor nem ellenőrzik az arányosságot. Ennek megfelelően helyesen alkalmazzák a kölcsönös bizalom elvét. A szakértők azonban megjegyzik, hogy a „*bűncselekmény tárgyi súlya*” és a „*büntetőeljáráshoz alapvető*” kifejezés pontos jelentése túlságosan homályos.

Egy közelmúltbeli törvénymódosítás bővítette a mérlegelhető megtagadási okok körét, de még van mit javítani annak érdekében, hogy a kötelező megtagadási okok, illetve a mérlegelhető megtagadási okok tekintetében igazodjanak az EEP-kerethatározathoz.

A szakértők azt is megjegyezték, hogy a magyar jogszabályok értelmében az EEP végrehajtását a kerethatározat 4. cikkének 6. pontja alapján kizárólag a Magyarország területén lakcímmel rendelkező magyar állampolgárok esetében lehetett megtagadni. Ez nem vonatkozott a Magyarországon lakcímmel rendelkező külföldi személyekre. A helyszíni értékelést követően a szakértőket arról tájékoztatták, hogy ezt a rendelkezést valójában 2022. március 1-jén módosították, ami kiterjesztette a hatályt a Magyarország területén lakcímmel rendelkező külföldi személyekre. A szakértők azt ajánlják, hogy uniós szinten dolgozzák ki a „*tartózkodási hely*” fogalmának közös meghatározását.

A magyarországi börtönkörülmények számos uniós tagállam végrehajtó hatóságai számára komoly aggodalomra adtak okot. Magyarország ezért javított e körülményeken annak érdekében, hogy azok összhangban legyenek az EJE normáival. A magyar hatóságok kifogásolták, hogy a börtönkörülmények ellenőrzése során egyes végrehajtó tagállamok az átadást a nemzeti normáktól teszik függővé, még azokban az esetekben is, amikor ezek a normák szigorúbbak az EJE kritériumaiban meghatározottaknál.

A magyar hatóságok jól ismerik az Eurojustnak, illetve az EIH-nak a kölcsönös jogsegély területén betöltött szerepét. A szakértők azonban úgy vélik, hogy nagyobb számú EIH kapcsolattartóra lenne szükség, és azokat képzett, vezető jogi szakértők közül kellene kiválasztani.

A 2008/909/IB KERETHATÁROZAT

A magyar rendszert egyfajta „együttdöntési” eljárás jellemzi, amelynek keretében a felelősség megoszlik az Igazságügyi Minisztérium és az illetékes büntetés-végrehajtási bíró között. Noha a büntetés-végrehajtási bíró az illetékes hatóság, az Igazságügyi Minisztérium hatáskörrel rendelkezik arra, hogy előzetes értékelést végezzen annak eldöntése érdekében, hogy a tanúsítvány kiállításának feltételei teljesülnek-e. Az Igazságügyi Minisztérium végül úgy is dönthet, hogy nem továbbítja az illetékes bíróság által már kiállított tanúsítványt.

Az értékelő csoport úgy véli, hogy a rendszernek ez az eleme diszfunkcionális. A csoport azt ajánlja, hogy szüntessék meg az Igazságügyi Minisztérium döntéshozatali szerepét.

A 2008/909/IB kerethatározat 6. cikkével összhangban – a kerethatározatban meghatározott esetek kivételével – a magyar jogszabály¹ nem írja elő az elítélt személy hozzájárulását. A tanúsítványt azonban minden esetben kiállítják az elítélt személy kérésére. Ezt a megközelítést felül kellene vizsgálni, és a tanúsítványt hivatalból kellene kiállítani. A helyszíni értékelést követően és az előzetes ajánlások eredményeként a szakértőket arról tájékoztatták, hogy 2022 januárja óta az elítélt személyeket meghallgatják, de a jogi követelmények teljesülése esetén a tanúsítványt akkor is kiállítják, ha az elítélt személyek nem adják ehhez a hozzájárulásukat; ez valóban pozitív új megközelítés a magyar hatóságok részéről.

¹ A 2012. évi CLXXX. törvény 126. §-ának (2) bekezdése és 120/A. §-a.

A társadalomba való beilleszkedés kérdését azokban az esetekben is meg kell vizsgálni, amikor nincs szükség az elítélt személy hozzájárulására. Az egyetlen kivétel² ez alól az, ha a keresett személy magyarországi lakcímmel rendelkező magyar állampolgár vagy Magyarországra kitoloncolandó magyar állampolgár, mivel az a vélelem, hogy ezekben az esetekben a társadalomba való beilleszkedés feltétele automatikusan fennáll. A szakértők megjegyzik, hogy a magyar törvény a módosítását követően nemcsak akkor említi a társadalomba való beilleszkedést, amikor szükséges az elítélt személy hozzájárulása³, hanem olyan esetekben is, amikor nincs szükség ilyen hozzájárulásra⁴. Az elsődleges célnak minden esetben a beilleszkedésnek kell lennie.

A helyszíni látogatás keretében rendelkezésre bocsátott nemzeti rendelkezésekkel kapcsolatos információk szerint az összes megtagadási ok kötelező jellegű volt. Ez megnehezítette a bíróság számára, hogy az elítélt személy beilleszkedése érdekében az ügy érdemét vegye figyelembe. A törvény azonban módosult, és most már léteznek kötelező és fakultatív megtagadási okok, bár még mindig van mit javítani.

A szakértők ajánlották a törvény módosítását arra tekintettel is, hogy nem lehetséges fellebbezni az olyan határozat ellen, amelynek értelmében nem állítják ki a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítványt.

A magyar hatóságok annak előírása mellett is dönthetnek, hogy a kibocsátó tagállam által megküldött ítélet fordítása az ítéletnek a határozat meghozatalához szükséges részeire korlátozódjon. Ez pozitív vonása a rendszernek, mivel elkerüli, hogy feleslegesen erőforrásokat rendeljenek ehhez a feladathoz, és időt takarít meg.

AZ EEP-RŐL SZÓLÓ 2002/584/IB KERETHATÁROZAT ÉS A 2008/909/IB KERETHATÁROZAT KÖZÖTTI KAPCSOLATOK

A magyar jogszabály értelmében, amennyiben az átadandó személy Magyarország területén lakcímmel rendelkező magyar állampolgár, kötelező megtagadni az EEP végrehajtását, ha a gyanúsított nem járul hozzá az átadáshoz. Ebben az esetben az ítélet elismerése és a büntetés végrehajtása céljából Magyarország részére ki kell állítani a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítványt.

Az illetékes bíróság ezalatt legfeljebb 30 napra elrendeli az elítélt személy fogva tartását a tanúsítvány kézhezvételéig.

² A 2012. évi CLXXX. törvény 120/A. §-ának (4) bekezdése.

³ A 2012. évi CLXXX. törvény 126. §-ának (1) bekezdése.

⁴ A 2012. évi CLXXX. törvény 126. §-ának (2) bekezdése és 120/A. §-a.

A 2008/947/IB KERETHATÁROZAT

Az EEP-vel és az elítélt személyek átszállítására vonatkozó rendelkezésekkel ellentétben Magyarország ezzel az eszközzel kapcsolatban nem jelölt ki központi hatóságot. Ezért az illetékes hatóságok közötti közvetlen kapcsolatfelvétel a főszabály.

A kölcsönös elismerés ezen uniós eszközét azonban nem veszik gyakran igénybe. Ennek oka valószínűleg az, hogy az érdekeltek és a potenciális kedvezményezettek körében nem ismert az eszköz, illetve nem jártasak a használata terén.

Emellett jelentős ismeret- és információhiány fakad abból, hogy a 2008/947/IB kerethatározat magyarországi alkalmazásával kapcsolatos tájékoztatáshoz, tanácsadáshoz és iránymutatáshoz nincs olyan központi kapcsolattartó pont, amely válaszolna a Magyarországról való esetleges átszállításokkal kapcsolatos külső vagy belső megkeresésekre. Valószínűleg ez is magyarázza az említett kerethatározat korlátozott alkalmazását.

A hatóságok az eszköz alkalmazásával kapcsolatban nehézségekről – például az átalakítással kapcsolatos problémákról – számoltak be. A szakértők megjegyzik, hogy a felmerült nehézségek oka lehet, hogy hiányzik az a tapasztalat, amelyet jelentős számú ügy kezelése során lehetne megszerezni. Éppen ezért a többi illetékes hatósággal folytatott további konzultációkat, információcserét és tapasztalatcserét javasolnak, ami segíthetne annak meghatározásában, hogy miként lehetne kezelni a problémát és megkönnyíteni az átszállításokat.

Más esetekben a Pártfogó Felügyelői Szolgálat ismertette, hogy a magyar bíróságok által hozott, felügyeletet elrendelő határozatokat hogyan ellenőrzik és felügyelik távolról, amikor az adott személy elhagyta Magyarországot, hogy egy másik uniós tagállamban éljen. Az ilyen felügyeletet főként telefonon végzik, annak a felügyelt személynek a beleegyezésével, aki elhagyta a joghatóság területét. A szakértők úgy vélik, hogy a távfelügyeletnek ebben a formában igen korlátozott értéke van, ha van egyáltalán. Ezt a gyakorlatot meg kellene szüntetni. A gyakorlatnak összhangban kell állnia a 2008/947/IB kerethatározat rendelkezéseivel.

A 2009/829/IB KERETHATÁROZAT

A 2009/829/IB kerethatározatot nagyon ritkán alkalmazták. Erre vonatkozóan nincsenek nyilvántartott statisztikák. Ennek ellenére mintegy 10–20 esetet sikerült azonosítani.

A kölcsönös elismerés ezen eszköze korlátozott alkalmazásának legfőbb oka az, hogy az érdekeltek nem ismerik az eszközt, illetve nem jártasak a használatában.

Emellett ezen eszköz korlátozott használata annak a „szemléletmódnak” tudható be, amely szerint ha a terhelt vagy a vádlott jelenléte az eljárás során bármilyen okból (nyomozási intézkedések elvégzése, a tárgyalási szakaszban való jelenlét stb.) szükséges, az illetékes nyomozó hatóság nem hajlandó kiengedni az illetőt az országból.

A szakértők megjegyzik, hogy az eszköz nagyobb mértékű használatával csökkenhetne a magyarországi börtönnépesség.

KÉPZÉS

A magyar rendszer nagy figyelmet tulajdonít a szakosodásnak: a Fővárosi Törvényszéken négy szakosodott ügyész és öt (kivételes esetben hat) szakosodott bíró dolgozik, és két fellebbviteli tanács szakosodott a kölcsönös jogsegély eseteire. Magyarországon minden egyéb illetékességi területen legalább egy-egy olyan ügyész és bíró dolgozik, aki erre a területre szakosodott.

A Magyar Igazságügyi Akadémia felelős a bírák és a bírósági alkalmazottak alapképzéséért és belső továbbképzéséért.

Az ügyészség rendszeres képzéseket szervez, hogy megvitassák azokat a gyakorlati problémákat, amelyekkel az ügyészek napi munkájuk során a kölcsönös jogsegély tekintetében szembesülnek.

Hangsúlyozni kell azonban, hogy az ilyen képzés főként a 2002/584/IB és a 2008/909/IB kerethatározathoz kapcsolódik. A 2009/829/IB és a 2008/947/IB kerethatározattal kapcsolatban nincs célzott képzés és dokumentált információterjesztés.

Az Ügyvédi Kamara képviselői aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy az ügyvédek nem ismerik a kerethatározatokat. Ennek megfelelően a szakértők úgy vélik, hogy további és jobb minőségű képzést kell kínálni az ügyvédek számára. Az utóbbiakat a bírakkal és az ügyészekkel közös kezdeményezésekbe is be kell vonni. E képzés középpontjában a tapasztalatok és a legjobb gyakorlatok megosztásának kellene állnia.

2. BEVEZETÉS

Az 1997. december 5-i 97/827/IB együttes fellépés elfogadását követően a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén tett nemzetközi kötelezettségvállalások nemzeti szintű alkalmazásának és végrehajtásának értékelésére szolgáló mechanizmust hoztak létre.

A 97/827/IB együttes fellépés 2. cikkével összhangban a CATS a 2018. november 21-i ülésén úgy döntött, hogy a kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának témáját a kölcsönös elismerés elve fogja képezni.

A kölcsönös elismerés területére vonatkozó jogi eszközök széles skálája és tág hatálya miatt a CATS 2019. február 12-i ülésén megállapodás született arról, hogy az értékelés a kölcsönös elismerés következő eszközeire fog összpontosítani:

- a 2002/584/IB kerethatározat az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról (a továbbiakban: az EEP-kerethatározat),
- a 2008/909/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetéseket [helyesen: szabadságvesztés-büntetéseket] kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról (a továbbiakban: a szabadságvesztés-büntetéseket kiszabó ítéletekről szóló kerethatározat),
- a 2008/947/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének az ítéletekre és próbaidőt megállapító határozatokra való, a próbaidő alatti magatartási szabályok és alternatív szankciók felügyelete céljából történő alkalmazásáról (a továbbiakban: a próbaidőt megállapító határozatokról és az alternatív szankciókról szóló kerethatározat),
- a 2009/829/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról (a továbbiakban: az ESO-kerethatározat).

A CATS fenti ülésén arról is megállapodás született, hogy az értékelés kizárólag a következőkre fog összpontosítani: az említett eszközök azon konkrét vonatkozásai, amelyek a tagállamok megítélése szerint különös figyelmet érdemelnek, amint azt a 6333/19 dokumentum részletesen kifejti, továbbá az EEP-ről szóló 2002/584/IB kerethatározat és a szabadságvesztés-büntetéseket kiszabó ítéletekről szóló 2008/909/IB kerethatározat közötti jogi és operatív kapcsolatok vizsgálata.

Ami a próbaidőt megállapító határozatokról és az alternatív szankciókról szóló 2008/947/IB kerethatározatot és az ESO-ról szóló 2009/829/IB kerethatározatot illeti, az értékelés inkább általános jellegű lesz, és annak megállapítására irányul majd, hogy milyen okok vezettek e két kerethatározat szórványos alkalmazásához.

A kölcsönös értékelések kilencedik fordulójának célja, hogy valódi hozzáadott értéket nyújtson azáltal, hogy a helyszíni látogatások révén lehetőséget biztosít a gyakorló szakembereknek arra, hogy ne csak a jogi kérdéseket vizsgálják meg, hanem olyan gyakorlati és operatív vonatkozásokat is, amelyek az említett eszközök büntetőeljárásokkal összefüggésben történő végrehajtásával kapcsolatosak. Ezzel lehetővé válik a hiányosságok és a javításra szoruló területek azonosítása. Lehetőség nyílik emellett a legjobb gyakorlatok tagállamok közötti megosztására is. A kölcsönös értékelések kilencedik fordulója ezáltal hozzájárul annak biztosításához, hogy az egész Európai Unióban hatékonyabban és koherensebben alkalmazzák a kölcsönös elismerés elvét a büntetőeljárások valamennyi szakaszában.

Általánosabban: e jogieszköz-csomag koherensebb és hatékonyabb végrehajtása jelentősen növelheti a tagállamok igazságügyi hatóságai közötti kölcsönös bizalmat, és javíthatja a határokon átnyúló, büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködést a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben.

Ezen túlmenően a jelenlegi értékelési folyamat hasznos információkkal szolgálhat azon tagállamok számára, amelyek esetleg nem hajtották végre a különféle eszközök valamennyi vonatkozását.

Magyarország volt az ezen értékelési forduló során értékelt tizenhatodik tagállam. Ez összhangban állt a CATS által 2019. május 13-án elfogadott ütemtervvel. Ezt az ütemtervet egyes tagállamok javaslatára később – ellenvetés hiányában – módosították⁵.

⁵ ST 9278/19 REV 2.

Az együttes fellépés 3. cikkével összhangban az elnökség összeállította az elvégzendő értékelésekben részt vevő szakértők névjegyzékét. A tagállamok az Európai Unió Tanácsának Főtitkársága által a delegációkhoz 2019. május 17-én, pénteken eljuttatott írásbeli kérelem nyomán az adott területen jelentős gyakorlati ismeretekkel rendelkező szakértőket jelöltek ki.

Az értékelő csoportot három nemzeti szakértő alkotja, akiket a Tanács Főtitkársága személyzetének egy vagy több tagja, valamint megfigyelők segítenek. A kölcsönös értékelések kilencedik fordulója esetében megállapodás született arról, hogy az Európai Bizottságot, az Eurojustot és az EIH-t meg kell hívni megfigyelőként.

Magyarország értékelésével Katre Poljakova (EE), Gerry McNally (IE) és Pedro Perez (Spanyolország) szakértőt bízták meg. Megfigyelőként továbbá jelen volt Silvio Franz (Eurojust) és Carmen Giuffrida (a Tanács Főtitkársága).

Ezt a jelentést a szakértői csoport a Tanács Főtitkárságának segítségével készítette. A jelentés a 2021. október 11. és 15. között Magyarországon tett értékelő látogatás nyomán megfogalmazott megállapításokon, továbbá Magyarországnak az értékelő kérdőívre adott részletes válaszain, illetve az ezt követően feltett kérdésekre adott részletes válaszain alapul.

3. AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANCSRÓL (EEP) SZÓLÓ 2002/584/IB KERETHATÁROZAT

3.1. Az európai elfogatóparancs tekintetében illetékes hatóságok

3.1.1. Központi hatóság

Ami az EEP-t illeti, a magyar rendszer egyik legfontosabb jellemzője a központi hatóság, azaz az Igazságügyi Minisztérium által betöltött kulcsszerep. A magyar átültető törvény, a 2012. évi CLXXX. törvény értelmében minden beérkező és kimenő megkeresést az Igazságügyi Minisztériumon keresztül kell továbbítani. Ezenkívül a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti valamennyi kommunikációt és értesítést is az Igazságügyi Minisztériumon keresztül kell lebonyolítani. A kölcsönös elismerés valamennyi eszközében rögzített, közvetlen kapcsolatfelvétel elvét Magyarországon nem alkalmazzák az EEP-re, mivel a központi hatóság beavatkozása minden esetben kötelező. Az értékelő látogatás során a hatóságok kijelentették, hogy még azokban az esetekben is, amikor már ismerték a másik tagállam érintett hatóságának elérhetőségét, jogi okokból e hatósággal minden kommunikációt/értesítést a központi hatóságon keresztül kellett lebonyolítani. Úgy tűnik, hogy az illetékes magyar hatóságok számára nem jelent gondot a központi hatóság beavatkozása. Ennek az az oka, hogy tisztában vannak azzal, hogy a rendszer jól szervezett, a központi hatóság a magyar hatóságok kérésére azonnal intézkedik, és ez a közbenső lépés nem okoz késedelmet.

A 2012. évi CLXXX. törvény értelmében a magyar hatóságok vagy a többi tagállam nemzeti hatóságai által kibocsátott összes EEP-t az Igazságügyi Minisztériumon keresztül kell megküldeni, illetve fogadni. A Minisztérium ezután az EEP-t a kimenő EEP-k esetében megküldi a másik tagállam illetékes hatóságának, a beérkező EEP-k esetében pedig az illetékes magyar hatóságoknak.

A beérkező EEP-k esetében a végrehajtó bíróság az Igazságügyi Minisztériumot értesíti az arra vonatkozó határozatról, hogy a keresett személyt előzetes letartóztatásba helyezi-e vagy nem⁶, az átadás megtagadásáról szóló határozatról⁷, a határidő be nem tartásáról⁸, a mentelmi jog felfüggesztésére irányuló kérelemről⁹, a kiegészítő információk szükségességéről¹⁰, az átadásról szóló határozatról¹¹, arról, hogy a keresett személy a kibocsátó tagállamban ügyvédet kíván megbízni¹², az EEP küldésére irányuló kérelemről, amennyiben az a keresett személy letartóztatását követően nem érkezett meg¹³, vagy az átadás elhalasztásáról szóló határozatról¹⁴. Az Igazságügyi Minisztérium hatáskörébe tartozik, hogy értesítse a kibocsátó tagállamot az EEP végrehajtásáról szóló határozatról¹⁵. Az Igazságügyi Minisztériumot a magyar bíróságok által kibocsátott valamennyi EEP-ről értesíteni kell¹⁶, amelyeket az Igazságügyi Minisztériumon keresztül kell megküldeni a végrehajtó tagállam illetékes hatóságának¹⁷, továbbá értesíteni kell a visszavonásokról is¹⁸.

Ami a kimenő EEP-ket illeti, a keresett személy másik tagállamban történő letartóztatását követően az illetékes bíróságnak „továbbítás céljából”¹⁹ meg kell küldenie az EEP-t az Igazságügyi Minisztériumnak. A specialitás elvével összhangban ugyanezt az eljárást alkalmazzák a kiegészítő megkeresések esetében is²⁰. A magyar hatóságok által kibocsátott EEP-k fordítása sürgős esetekben szintén az Igazságügyi Minisztérium hatáskörébe tartozik.

⁶ A 2012. évi CLXXX. törvény 13. §-ának (1) bekezdése.

⁷ A 2012. évi CLXXX. törvény 9. §-ának (5) bekezdése és 15. §-ának (3) bekezdése.

⁸ A 2012. évi CLXXX. törvény 16. §-ának (2) bekezdése.

⁹ A 2012. évi CLXXX. törvény 19. §-ának (2) bekezdése.

¹⁰ A 2012. évi CLXXX. törvény 10. §-ának (2) bekezdése.

¹¹ A 2012. évi CLXXX. törvény 20. §-ának (1) bekezdése.

¹² A 2012. évi CLXXX. törvény 7. §-ának (4) bekezdése.

¹³ A 2012. évi CLXXX. törvény 9. §-ának (5) bekezdése.

¹⁴ A 2012. évi CLXXX. törvény 20. §-ának (6) bekezdése.

¹⁵ A 2012. évi CLXXX. törvény 20. §-ának (2) bekezdése.

¹⁶ A 2012. évi CLXXX. törvény 25. §-ának (4) bekezdése.

¹⁷ A 2012. évi CLXXX. törvény 26. §-ának (1) bekezdése.

¹⁸ A 2012. évi CLXXX. törvény 25. §-ának (9) bekezdése.

¹⁹ A 2012. évi CLXXX. törvény 26. §-a.

²⁰ A 2012. évi CLXXX. törvény 30. §-a.

Az érdekelt felek nem találták aggályosnak a központi hatóság e szokatlan hatáskörét, és úgy tűnik, hogy a rendszer nem akadályozza a gyors kommunikációt. Mindazonáltal a központi hatóság ilyen kötelező beavatkozása ellentétes az illetékes hatóságok közötti közvetlen kapcsolatfelvétel elvével. Ezért a törvényt módosítani kell annak érdekében, hogy az illetékes hatóságok eseti alapon dönthessenek arról, hogy igénybe veszik-e az Igazságügyi Minisztérium segítségét. Emellett ez a rendszer eltérő kommunikációs mechanizmusokat hoz létre abból kifolyólag, hogy más tagállamok végrehajtó hatóságai a magyar EEP-k kezelése során mindenkor közvetlenül kapcsolatba léphetnek a magyar hatóságokkal, mivel az értesítések és a megkeresések említett csatornán keresztüli továbbításának kötelezettsége nem írható elő a számukra. Mindkét irányban nincs erre lehetőség.

Végezetül, Magyarország a 2008/909/IB és a 2009/829/IB kerethatározat tekintetében nem jelölt ki központi hatóságot. Ez éles ellentétben áll a központi hatóság EEP-vel kapcsolatos szerepével. A hatóságok úgy vélték, hogy az eltérő rendszer annak tudható be, hogy a szóban forgó kerethatározatok újabb keletű eszközök, amelyek esetében a központi hatóság szerepét ártértékelték.

3.1.2. Illetékes hatóságok

3.1.2.1. Kibocsátó hatóságok

A nyomozás és büntetőeljárás lefolytatása céljából kibocsátott EEP-k esetében az ügyben eljáró „nyomozási bíró” rendelkezik hatáskörrel az EEP kibocsátására. A magyar bíró egyáltalán nem rendelkezik nyomozási hatáskörrel, hanem „garanciákat nyújtó bíró”. Ez azt jelenti, hogy hatáskörrel rendelkezik arra, hogy a nyomozással foglalkozó ügyész kérésére egyes nyomozási cselekményeket engedélyezzen. A magyar törvényben egyértelműen tükröződik a Bob- Dogi ügyön alapuló elmélet, amelynek értelmében a nemzeti elfogatóparancsot az EEP előtt vagy azzal egyidejűleg kell kibocsátani. Ezen túlmenően az említett nemzeti elfogatóparancs ügyész által kibocsátott, vagy „a nyomozó hatóság által kibocsátott és ügyészségi jóváhagyással ellátott elfogatóparancs” lehet²¹²². A bíróság által elrendelttől eltérő, szabadságelvonással járó intézkedésen alapuló EEP kibocsátásának ilyen lehetőségéről a CLXXX. törvény eredeti változata nem rendelkezett. Mindenesetre az EEP kibocsátására vonatkozó hatáskör mindig a bíróságot illeti meg, és az EEP tekintetében nincs szükség az Európai Bíróságnak az „illetékes kibocsátó hatóság” fogalmával kapcsolatos elméletére.

²¹ A 2012. évi CLXXX. törvény 25. §-ának (4) bekezdése.

²² A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 119. §-ának (1) bekezdése.

A magyar törvény eredeti változata szerint az EEP visszavonható, „ha a kibocsátásának oka megszűnt”. Folyamatban lévő büntetőeljárás esetén azonban az EEP „az eljárás jogerős befejezéséig – a terhelt Magyarországon történő elfogásának vagy a terhelt halálának esetét kivéve – nem vonható vissza”²³. Ez a rendelkezés nem működött és nehezen volt értelmezhető az arányosság elvével összefüggésben. Ugyanezen rendelkezés átfogalmazott szövege – immár a 25. § (9) bekezdése – szerint azonban „az európai elfogatóparancsot haladéktalanul vissza kell vonni, ha kibocsátásának oka megszűnt (...)”. A folyamatban lévő büntetőeljárásra való hivatkozást törölték, így ez a korlátozás már nem áll fenn.

A büntetés végrehajtása céljából kibocsátott EEP-k esetében az ítélet végrehajtásáért felelős „büntetés-végrehajtási bíró” az illetékes hatóság²⁴.

3.1.2.2. Végrehajtó hatóságok

A magyar rendszer a végrehajtó hatóságok tekintetében központosított: első fokon a Fővárosi Törvényszék, másodfokon pedig a Fővárosi Ítéltábla rendelkezik hatáskörrel²⁵. A magyar eljárási rendszer e jellemzője pozitívnak tekintendő, mivel a központosított rendszer biztosítja az egységességet, és általa elkerülhetők a szakosodott illetékes hatóságok egymásnak ellentmondó határozatai. A legfelsőbb bíróság (Kúria) nem tölt be szerepet az EEP-eljárásokban.

²³ A 2012. évi CLXXX. törvény 25. §-ának (8) bekezdése.

²⁴ A 2012. évi CLXXX. törvény 25. §-ának (4) bekezdése.

²⁵ A 2012. évi CLXXX. törvény 4. §-a.

A Magyarország területén történő átmenő átszállítás eseteiben az Igazságügyi Minisztérium az illetékes hatóság²⁶. Az átmenő átszállítással kapcsolatos összes rendelkezést (az EEP-kerethatározat, a 2008/909/IB kerethatározat és az ENYH-kerethatározat) a CLXXX. törvény egyetlen fejezetébe (X. fejezet) vonták össze, ami a rendszer igen pozitív jellemzője, mivel az átmenő átszállításra vonatkozó számos rendelkezés valamennyi fent említett eszköz esetében hasonlóan alkalmazandó. Az EEP-vel összefüggésben történő átmenő átszállításra vonatkozó eredeti rendelkezést a 34. § tartalmazta. Meg kell jegyezni, hogy a kerethatározat 25. cikke szerint az e rendelkezésben leírt körülmények fennállása esetén kötelező engedélyezni az átmenő átszállítást; e tekintetben a 34. § azt mondja ki, hogy „a miniszter engedélyezi, hogy a keresett személyt (...) átszállítsák”, míg a 146/A. § (3) bekezdése szerint „a miniszter az átmenő átszállítást (...) engedélyezheti”. A szakértői csoport javasolja e mondat átfogalmazását, és az „engedélyezheti” igealak „engedélyezi”-re való módosítását, mivel a követelmények teljesülése esetén az Igazságügyi Minisztériumnak nincs mérlegelési jogköre.

A jelenlegi megfogalmazás azt tükrözi, hogy az eredeti jogszabályból törölték a szabadságvesztés-büntetések végrehajtása céljából kibocsátott EEP-k esetében az állampolgárok vagy lakosok átmenő átszállításának engedélyezéséhez való jogot, illetve annak megtagadása lehetőségét, a büntetőeljárás lefolytatása céljából kibocsátott EEP-k esetében pedig a visszaszállítás garanciáját (a 3. § (2) és (3) bekezdése).

3.1.3. Rendőrségi szervezet

A NEBEK (a magyar Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ) az a rendőrségi részleg, amely ernyőszervezetként magában foglalja az Europol nemzeti egységét, az Interpol nemzeti irodát és a SIRENE-irodát. A NEBEK működésének jogi keretét az EU bűnüldözési információs rendszere és az Interpol keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről szóló 1999. évi LIV. törvény biztosítja. Magyarország 2004. szeptember 1-je óta tagja az Europolnak, 2007. december 21. óta pedig része a schengeni térségnek.

²⁶ A 2012. évi CLXXX. törvény 146/A–D. §-a.

Más tagállamokhoz hasonlóan Magyarország is létrehozott egy egyedüli kapcsolattartó pontot a többi tagállammal folytatott információcsere céljára. Ez az értesítéseket és a megkereséseket fogadó egyedüli kapuként funkcionál. A NEBEK egyaránt végez stratégiai és operatív tevékenységeket. A stratégiai tevékenységek közé tartozik a nemzetközi és a belföldi koordináció, illetve a jogi dokumentumok elkészítése. Az operatív tevékenységek pedig az átadási eljárást, valamint az Interpol és a SIRENE által (a hét minden napján 24 órában) biztosított állandó ügyeletet foglalják magukban.

Az értékelő csoport által megkérdezett SIRENE-képviselő az átadási eljárással kapcsolatban nem jelzett konkrét problémát azon kívül, hogy a Covid19-világjárvány legnehezebb időszakában számottevően kevesebb keresett személy átszállítására került sor. A NEBEK felelős az átadási eljárásához kapcsolódó összes logisztikai feladatért. A SIRENE-képviselő szerint az említett eljárásra minden esetben a törvényben előírt határidőkön belül kerül sor. A NEBEK konkrét hatásköreit a CLXXX. törvény 20. §-a határozza meg.

Az összes kimenő EEP-re vonatkozó A. formanyomtatványon az EEP-ben foglaltakkal megegyezően a tényállás teljes ismertetése szerepel (nem csak a tényállás összefoglalása). Ez azt a célt szolgálja, hogy elkerüljék a tényállás végrehajtó tagállam általi megértésével kapcsolatos nehézségeket, mivel az utóbbi az A. formanyomtatványt rendszerint az EEP-t megelőzően kapja meg. A formanyomtatványt a NEBEK szolgálatai fordítják le angolra. Ami a beérkező EEP-ket illeti, a magyar hatóságok azt állítják, hogy az A. formanyomtatvány sok esetben nem tartalmazza a tényállás teljes és egyértelmű ismertetését, hanem annak egy sokkal rövidebb változatát. Ez nehézségeket okozhat a bíróság előtti első kihallgatás során, amikor az EEP fordítása még nem áll rendelkezésre.

A SIRENE-képviselő kijelentette, hogy hasznos lenne egy olyan uniós kézikönyv, amely információkat tartalmazna az átadási protokollok tekintetében alkalmazott valamennyi tagállami eljárásról. Ez azzal magyarázható, hogy a rendszerek jelentős mértékben különböznek egymástól, ami bizonyos fokú eljárási bizonytalanságot eredményez.

3.2. Az arányosság elve

Az EEP akkor bocsátható ki, ha teljesülnek a 2012. évi CLXXX. törvény 25. §-ának (2) bekezdésében megállapított – a kerethatározat 2. cikkének (1) bekezdésében foglaltakkal megegyező – feltételek.

Emellett büntetőeljárás lefolytatása céljából EEP-t kell kibocsátani, „feltéve, hogy a bűncselekmény tárgyi súlya ezt indokolja”²⁷. A hatóságok nem pontosították, hogy mit kell érteni a „bűncselekmény tárgyi súlya” alatt. Ezt a rendelkezést azonban a büntetőeljárás törvény 119. §-ával együtt kell értelmezni, amely az illetékes hatóságoknak az EEP-k kibocsátására vonatkozó hatáskörét csak akkor korlátozza, ha az a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekménnyel kapcsolatos büntetőeljárás szempontjából elengedhetetlen. Első lépésként, ha a vádlottnak jelen kell lennie a tárgyaláson, az idézést minden esetben meg kell küldeni a külföldi címére, és az EEP-t csak akkor bocsátanak ki, ha a vádlott nem jelenik meg, vagy ha a tartózkodási helye ismeretlen²⁸. A vádemelést követően az EEP-t csak akkor lehet kibocsátani, ha az ügyész a vádiratban szabadságvesztés-büntetés kiszabását kérte. E tekintetben a 2012. évi CLXXX. törvény 25. §-ának (3) bekezdése az EEP-ről szóló kerethatározatban foglalt általános követelményeket kiegészíti azzal, hogy „a külföldön fogvatartásban lévő terhelttel szemben európai elfogatóparancs az (1)–(3) bekezdésben meghatározott feltételek esetén is csak akkor bocsátható ki, ha a terhelt részvétele a büntetőeljárásban, illetve jelenléte az eljárási cselekményeken eljárási jogsegélykérelem előterjesztésével nem vagy – a bűncselekmény tárgyi súlya, illetve az ügy megítélése okán – nem megfelelően biztosítható”.

2012-ben a Fővárosi Főügyészség főügyészhelyettese az EEP tárgyában iránymutatásokat adott ki azon kritériumokkal kapcsolatban, amelyeket az ügyészeknek figyelembe kell venniük az EEP kibocsátására vonatkozó döntés során. Az iránymutatások alternatív intézkedéseket és az arányosság ellenőrzésének szükségességét írják elő, továbbá az EEP-kézikönyvre való hivatkozásokat tartalmazzák.

²⁷ A 2012. évi CLXXX. törvény 25. §-ának (1) bekezdése.

²⁸ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 433. §-a.

Ezen túlmenően a magyar hatóságok állítása szerint annak eldöntéséhez, hogy a nyomozás szempontjából az EEP-e a legmegfelelőbb eszköz, a Bizottság EEP-kézikönyvében szereplő kritériumokat mindenkor figyelembe veszik. Arról pedig mindig eseti alapon döntenek, hogy a gyanúsított/terhelt kihallgatása céljából európai nyomozási határozatot (ENYH) vagy EEP-t bocsássanak-e ki.

Az EEP és az ENYH közötti választással kapcsolatban további problémát jelentenek az ENYH-val összefüggésben felhozható megtagadási okok: egyes tagállamok (pl. Hollandia) a gyanúsítottak/vádoltak kihallgatása céljára nem fogadják el a videokonferenciát. Ez az arányosság elvének betartása esetén az észszerűség határain túl is szükségessé teheti az EEP-t.

A magyar jogszabályok ezért az EEP-kerethatározatban foglaltakon kívül további előfeltételeket írnak elő az EEP kibocsátása tekintetében. Ezenkívül a 2017. évi XC. törvény (büntetőeljárás törvény) 119. §-ának (1) bekezdése a szabadságelvonnással járó nemzeti intézkedés kibocsátásának előfeltételeiről rendelkezik: „A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy őrizetének elrendelése érdekében határozatával elfogatóparancsot bocsáthat ki, ha a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy a) tényleges tartózkodási helye ismeretlen, és a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésekkel elérni kívánt célok biztosítása érdekében elfogása és őrizete indokolt, b) tényleges tartózkodási helye ismert, azonban a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésekkel elérni kívánt célok biztosítása érdekében elfogása és őrizete indokolt, c) külföldön van fogva tartásban, a nemzetközi elfogatóparancs, illetve európai elfogatóparancs kibocsátásának feltételei fennállnak, és a terhelt, vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy Magyarországra történő átadása, illetve kiadatása indokolt.”

Végezetül, a magyar hatóságok eseti alapon értékelik, hogy a nyomozás szempontjából melyik a legmegfelelőbb jogi eszköz. Úgy tűnik, hogy az arányosság elvét megfelelően alkalmazzák.

3.3. Információcsere

3.3.1. Kiegészítő információk

Ahogy már említettük, az illetékes magyar hatóságok által az EEP végrehajtásával (valamint az elítélt személyek átszállításával) összefüggésben esetlegesen kért kiegészítő információk iránti kérelmeket az Igazságügyi Minisztériumon keresztül kell továbbítani. A végrehajtó hatóságok nem léphetnek közvetlenül kapcsolatba a kibocsátó hatósággal, még akkor sem, ha ismerik ez utóbbi elérhetőségét.

A magyar hatóságok álláspontja szerint ez a rendszer megfelelően működik, a kibocsátó hatóságokkal való kapcsolatfelvétel alternatív módjai pedig nem hatékonyak: az EIH kapcsolattartó pontjain keresztüli megkeresés általában sikertelen. A válaszadás hiánya, az illetékes végrehajtó hatóság beazonosításának nehézségei, a rendelkezésre álló eszközök (Európai Igazságügyi Atlasz) ismeretének hiánya vagy a kapcsolattartó pontok jegyzékének elavult volta a közvetlen kapcsolatfelvétel elvének gyengeségét mutatja. Ez pedig azt eredményezi, hogy a központi hatóság – nem kívánt – közreműködésére van szükség a kiegészítő információk iránti kérelmek esetében.

A végrehajtó tagállamként benyújtott, kiegészítő információk iránti kérelmek leggyakoribb okai közé tartozik az érintett személy távollétében hozott ítéletekre vonatkozó információk hiánya, a tényállás nem megfelelő ismertetése azon ügyekben, amelyekben értékelni kell a kettős büntethetőséget, az elévülésre vonatkozó információk hiánya, illetve az összbüntetésekkel kapcsolatos információhiány. A kibocsátó tagállam esetében gyakoriak a börtönkörülményekre és a garanciákra vonatkozó kiegészítő információk iránti kérelmek. Emellett igen gyakran hiányoznak a végrehajtó tagállamban eszközölt fogva tartás időtartamára vonatkozó információk.

Ami a kért információk közlésének határidejét illeti, a magyar bíróságok általában olyan határidőt állapítanak meg, amelyet más tagállamok kibocsátó hatóságai a legtöbb esetben nem tartanak be; ez különösen a Fővárosi Törvényszéktől eltérő bíróságokra jellemző. A határidők elég hosszúak ahhoz, hogy a kibocsátó hatóság válaszolni tudjon, és emlékeztetőket is küldenek az Igazságügyi Minisztériumon keresztül. Nyilvánvaló, hogy mindez szükségtelen késedelmet okoz az EEP végrehajtásában. Ezenkívül az ilyen kiegészítő információkat olykor nyomtatott formában, postán küldik el. Ezt a gyakorlatot meg kell szüntetni: kívánatos, hogy a szükséges információkat kizárólag e-mailben vagy faxon lehessen továbbítani.

3.3.2. Fordítás

Végrehajtó tagállamként Magyarország elfogadja a magyar, német, angol vagy francia nyelvre lefordított EEP-eket, de e három idegen nyelven csak abban az esetben, „(h)a a kibocsátó tagállam olyan nyilatkozatot tett, hogy nem kizárólag a saját hivatalos nyelven előterjesztett európai elfogatóparancsot fogad el”²⁹. Az, hogy a fordításra vonatkozó rendelkezések nem nyilatkozatokban, hanem magában a jogszabályban szerepelnek, megnehezítheti a fordítási szabályok esetleges módosítását.

A fordítást rendszerint akkor is kéri, ha Magyarország átmenő átszállításban érintett ország, amennyiben a 2002/584/IB kerethatározat 25. cikke (1) bekezdésének a)–d) pontja szerinti szükséges információk nem állnak rendelkezésre az említett nyelveken. Mindazonáltal Magyarország – amikor átadási ügyben átmenő átszállítás iránti megkeresést kap – tartózkodhat az EEP átvételétől, ha az összes szükséges információt tartalmazó A. formanyomtatványt csatolják az átmenő átszállítás iránti megkereséshez. Az, hogy az EEP-eket számos nyelven, többek között angolul is kibocsátják, a magyar rendszer pozitív jellemzőjét képezi. A helyszíni látogatás során megkérdezett magyar hatóságok igen rugalmasak voltak a fordítási kérdések tekintetében. Ezt a rugalmas megközelítést olyan modellnek kell tekinteni, amelyet a többi tagállamnak is érdemes követnie.

Az Ügyvédi Kamara képviselői nem fogalmaztak meg aggályokat e kérdéssel kapcsolatban, és úgy vélték, hogy a fordítás és a tolmácsolás általában jó minőségű, a védelemhez való jog érvényesülését pedig semmilyen konkrét probléma nem akadályozza e téren.

²⁹ A 2012. évi CLXXX. törvény 3. §-ának (6) bekezdése.

3.4. Megtagadási okok

3.4.1. *Megtagadás az alapvető jogok fogva tartással összefüggésben való megsértésének potenciális veszélye esetén*

Az Európai Bíróságnak az Aranyosi/Caldararu- és a Dumitru-Tudor Dorobantu-ügyben hozott ítéleteit követően a magyar hatóságokhoz számos, a magyarországi börtönkörülményekre vonatkozó tájékoztatás iránti megkeresés érkezett, különösen Németország, Hollandia, Olaszország és korábban az Egyesült Királyság részéről. E kiegészítő információk iránti megkeresések némelyike a keresett személy Magyarország részére történő átadásának megtagadását eredményezte. Ezekben az esetekben a végrehajtó hatóság nem vette át a nyomozást/büntetést, és az illetékes hatóságok között nem került sor további kapcsolatfelvételre a kérdés megoldása és az ügymenet folytatása érdekében.

A börtönkörülményekre vonatkozó biztosítékok tekintetében az illetékes hatóság a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága. A hatóságok kifogásolták, hogy az ügyben érintett tagállamtól függően más-más előírásoknak kell teljesülniük az EEP végrehajtásához. A szakértői csoport tudomása szerint a helyszíni látogatás idején Magyarország két olyan büntetés-végrehajtási létesítménnyel rendelkezett, amely megfelel az ENSZ fogvatartottakkal való bánásmódra vonatkozó minimumszabályainak, valamint egy olyan, az előbbieken kívüli büntetés-végrehajtási létesítménnyel, amely megfelel az Európa Tanács európai börtönszabályainak³⁰. Mindazonáltal a helyszíni látogatást követően a magyar hatóságok azt állították, hogy valamennyi magyar börtön egyaránt megfelel az ENSZ minimumszabályainak és az Európa Tanács európai börtönszabályainak³¹. Szem előtt kell tartani az Európai Bíróság azon megállapítását, hogy mivel nincsenek uniós minimumszabályok, a végrehajtó hatóságoknak az EJEB által meghatározott kritériumok alapján kell megbizonyosodniuk arról, hogy nem áll fenn az embertelen vagy megalázó bánásmód veszélye. A tagállamok az átadást csak e kritériumok teljesítésétől tehetik függővé, a nemzeti előírásoktól azonban nem, ha az utóbbiak szigorúbbak.

³⁰ R (87) 3. ajánlás.

³¹ Magyarország 2015. január 1. óta olyan államnak minősül, amely aláírta, megerősítette és végrehajtotta az ENSZ kínzás elleni egyezményének fakultatív jegyzőkönyvét (OPCAT), és az általános ombudsmant jelölte ki nemzeti megelőzési mechanizmusként. Ennek megfelelően az általános ombudsman követi nyomon a biztosítékok betartását.

Magyarország büntetés-végrehajtási létesítményeit az Európai Bíróság ítéleteinek való megfelelés érdekében felújították. Mindazonáltal van még mit javítani annak érdekében, hogy elkerülhetők legyenek a más tagállamok általi megtagadás esetei. Magyarországnak folytatnia kell a börtöneiben fennálló körülmények javítását.

Ami a jogállamiságot illeti, a magyar hatóságok kijelentették, hogy más tagállamokkal ellentétben nem merültek fel különösebb aggályok a magyar igazságszolgáltatás függetlenségével kapcsolatban, és nem került sor keresett személyek átadásának ezen okból való megtagadására.

3.4.2. Megtagadás az érintett személy távollétében hozott ítélet esetén

Magyarország mint végrehajtó állam esetében az érintett személy távollétében hozott ítéletek szempontjából a legsürgetőbb probléma az, hogy az EEP-k túlnyomó többségében az ítéletet az érintett személy távollétében hozták-e, és ha igen, rendelkezésre állnak-e az adott ítélet konkrét részletei. Ilyen esetekben az illetékes bíróságnak kiegészítő információkat kell kérnie. Magyarországhoz mint kibocsátó államhoz is érkezett néhány, kiegészítő információk iránti kérelem ugyanezen kérdéssel kapcsolatban. Az értékelő látogatás során nem azonosítottak ezen okon alapuló tényleges megtagadást Magyarországon, sem kibocsátó, sem végrehajtó tagállami minőségében.

Ami a Tupikas-, a Zdiaszek- és az Ardic-ügyben hozott ítéleteket illeti, nem azonosítottak olyan eseteket, amelyekben az említett típusú ítéletek miatt nem lehetett betartani a határidőket. Emellett a kiegészítő információk iránti kérelmek számának növekedését sem észlelték.

3.4.3. A végrehajtás megtagadásának egyéb okai

Magyarország eleget tett a kölcsönös értékelések negyedik fordulójáról szóló jelentésben³² foglalt ajánlások egy részének:

- a 7. ajánlásnak, amely szerint a nemzeti jogot hozzá kell igazítani a kerethatározat 4. cikkének 4. pontjához a tekintetben, hogy amennyiben a bűncselekmény nem tartozik Magyarország joghatósága alá, az elévülési idő nem tekinthető megtagadási oknak³³,

³² ST 8302/09.

³³ A 2002/584/IB kerethatározat 5. cikke.

- és a 9. ajánlásnak, amely a magyar állampolgárokkal szemben a távollétükben hozott ítéletekre vonatkozott; ezen személyek még abban az esetben sem voltak átadhatók, ha az érintett hatóság perújításra vonatkozó biztosítékot nyújtott. Ez a korlátozás az érintett személy távollétében hozott határozatokról szóló, 2009. évi kerethatározat átültetésével megváltozott³⁴.

A magyar törvény eredeti szövege szerint a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikke 7. pontjának a) alpontjában meghatározott helyzet (részben vagy egészben Magyarország területén elkövetett bűncselekmény – 7. §) kivételével valamennyi megtagadási ok (5., 6. és 8. §) kötelező. Ezt a jogi keretet később módosították, és immár az összes megtagadási okot az 5. § nevesíti; a fakultatív megtagadási okok köre kibővült, de a kötelező kontra fakultatív megtagadási okok szabályozása még mindig nem igazodik teljes mértékben az EEP-kerethatározathoz.

A folyamatban lévő eljárás (a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének 2. pontja) és a területiség (a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikke 7. pontjának a) alpontja) a magyar jogszabály szerint olyan fakultatív megtagadási okok, amelyek kötelezővé válnak, ha közös nyomozócsoportot hoztak létre, és a közös nyomozócsoportban részt vevő illetékes hatóságok megállapodnak az átadásról, így módon alapvető szerepet játszva a döntéshozatali folyamatban, mivel a véleményük kötelező érvényű (5. § (8) bekezdése). Bár ez a jellemző a 2002/584/IB kerethatározattól való eltérést jelent, a rendszer pozitív jellemzőjének tekinthető, mivel megelőzi a legalkalmasabb joghatóságnak és az eljárás átadásának a mérlegelése során esetlegesen felmerülő kockázatot. Mindazonáltal a közös nyomozócsoport esetén kívüli esetekben az illetékes magyar hatóság átadhatja azt a keresett személyt, aki ellen Magyarországon eljárás van folyamatban, azzal a feltétellel, hogy „a tagállam a magyar büntetőeljárást vegye át”. Ez a feltétel ellentétes az EEP-kerethatározattal, és bizonyosan diszfunkcionális több okból is, többek között annak lehetősége miatt, hogy a kibocsátó tagállam nem rendelkezik joghatósággal a magyarországi ügyben, vagy az eljárás átadásával kapcsolatos valamennyi probléma miatt, ideértve például a fordítást és bizonyítékok érvényességét; az ilyen esetekben jobb megoldást jelentene a 2002/584/IB kerethatározat 24. cikke szerinti elhalasztott vagy ideiglenes átadás.

A kölcsönös értékelések negyedik fordulójáról szóló jelentésben foglalt általános megállapítások között az is szerepel, hogy az értékelésekben részt vevő szakemberek általában kritikusan szemlélték ezt a helyzetet. „Hangsúlyozták, hogy a gyakorlatban milyen nem kívánatos következményekkel járhat, ha a végrehajtó igazságügyi hatóságokat megfosztják attól a jogkörüktől, hogy mérlegeljék a végrehajtás megtagadásának a kerethatározatban mérlegelhetőnek nyilvánított okait”.

³⁴ A 2002/584/IB kerethatározat 6. cikke.

A szakértők fenntartják az előző értékelési fordulóban alkalmazott megközelítést, és úgy vélik, hogy a nemzeti jogszabályokat hozzá kell igazítani a 2002/584/IB kerethatározathoz a megtagadás kötelező és fakultatív okai tekintetében, amelyeknek Unió-szerte következetesnek kell lenniük. Ezenkívül, ahogyan azt az Európai Bíróság a Poplawski-ügyben hozott ítéletében megállapította, az illetékes nemzeti hatóságok számára lehetővé kell tenni annak eseti alapon történő mérlegelését, hogy alkalmazzák-e a megtagadási okokat, amennyiben azokat a 2002/584/IB kerethatározat fakultatívnak minősíti.

Továbbá, ahogyan azt az Európai Bíróság egyértelművé tette, ha egy tagállam úgy dönt, hogy valamely nem kötelező megtagadási okot átültet a nemzeti jogba, az illetékes igazságügyi hatóságnak mérlegelési jogkörrel kell rendelkeznie annak eldöntése során, hogy az adott ok megalapoz-e egy, az átadás megtagadására vonatkozó döntést (lásd a következő közelmúltbeli ügyet: C-665/20 PPU, X (Mandat d'arrêt européen - Ne bis in idem), 2021. április 29-i ítélet).

Ami az állampolgárok és a Magyarországon lakcímmel rendelkező személyek közötti különbségtételt illeti, a jogszabálynak a helyszíni látogatáshoz rendelkezésre bocsátott eredeti változata értelmében a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének 6. pontján alapuló megtagadási ok, illetve az 5. cikk (3) bekezdésén alapuló visszaszállítási garanciák csak a Magyarországon lakcímmel rendelkező magyar állampolgárokra vonatkoztak (a 2012. évi CLXXX. törvény eredeti változata 8. §-ának (2), illetve (5) bekezdése). Annak ellenére, hogy e tekintetben az Európai Bíróság doktrínája alkalmazható a megfelelő alkalmazás elvével kapcsolatban, a magyar hatóságok nem tisztázták, hogy ebben az összefüggésben így járnak-e el. A helyszíni látogatást követően a magyar hatóságok közölték, hogy a CLXXX. törvény e tekintetben két alapvető módosításon esett át: 2022. január 1-jétől a visszaszállítási garancia a Magyarországon lakcímmel rendelkező személyekre terjed ki (5. § (1) bekezdésének e) pontja). Emellett a valamely büntetés végrehajtásának céljából történő átadás állampolgárság alapján való megtagadásával kapcsolatban azt is megjegyezték, hogy az 5. § (3) bekezdése minden „*terhelte*” vonatkozik, amit úgy kell értelmezni, hogy az egyaránt magában foglalja a magyar állampolgárokat és a Magyarországon lakcímmel rendelkező személyeket (ez a rendelkezés 2019-ben lépett hatályba).

A Bizottság 2021. június 9-én kötelezettségszegési eljárást indított öt tagállammal – köztük Magyarországgal – szemben a kerethatározat helytelen vagy hiányos átültetése miatt, nevezetesen egyes cikkek átültetésének hiánya vagy az átültető rendelkezések nem megfelelő volta, és különösen a végrehajtás megtagadási okainak helytelen átültetése okán. A magyar hatóságok megerősítették, hogy már dolgoznak egy, a törvénynek a Bizottság kéréseivel összhangban történő módosítására irányuló tervezeten. Ezen eljárást követően a magyar hatóságok közölték, hogy a 2002/584/IB kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének és 5. cikke (3) bekezdésének átültetése érdekében Magyarország kormánya vállalta, hogy 2022. január előtt módosítja a nemzeti jogszabályt.

Az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló, 2021. évi CXXXIV. törvény – a kerethatározat fent hivatkozott rendelkezéseivel való teljes körű összhang biztosítása érdekében – módosította a 2012. évi CLXXX. törvényt. 2022. február 7-én sor került az értesítésre és a megfelelési táblázat frissítésére.

A magyar hatóságok által kibocsátott EEP-k megtagadásának leggyakoribb okai a kettős büntethetőség (a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének 1. pontja), valamint a végrehajtó tagállam állampolgáira kiszabott büntetések végrehajtása céljából kibocsátott EEP-k esetei (a 2002/584/IB kerethatározat 4. cikkének 6. pontja). Ami a kettős büntethetőséget illeti, a legrelevánsabb ügyek vagyon elleni bűncselekményekhez kapcsolódnak. Ennek az az oka, hogy 50 000 HUF (135 EUR) értékhatar alatt a lopás a magyar büntető törvénykönyv értelmében általában nem minősül bűncselekménynek. Egy másik tipikus eset a vezetői engedély nélküli járművezetés, mivel e magatartás Magyarországon szabálysértésnek minősül.

Azokban az esetekben, amikor a kettős büntethetőségre vonatkozó szabályt a magyar büntető törvénykönyvvel való összevetés útján kell alkalmazni, a magyar hatóságok állítása szerint általában további információkra van szükség a tényállás részletesebb megismerése érdekében. Ennek az az oka, hogy az EEP-ben megadott információk általában igen szűk körűek és elégtelenek a magyar büntetőjog szerinti jogi minősítés megállapításához.

3.5. További kihívások

Úgy tűnik, hogy a magyar hatóságok megfelelőnek tartják az EEP-rendszer működését, függetlenül attól, hogy Magyarország kibocsátó vagy végrehajtó tagállam-e. E tekintetben nem tettek konkrét észrevételeket vagy kifogásokat.

3.5.1. Határidők

Az EEP-ket az illetékes magyar hatóságok a megállapított határidőkön belül hajtják végre. Mindazonáltal az Eurojust több esetben is értesítést kapott a határidők elmulasztásáról (lásd a 3.5.4. pontot). E késedelmek okaira vonatkozóan azonban nem tudtak további részletekkel szolgálni.

A magyar hatóságok a következő példát hozták fel: egy olyan esetben, amikor a magyar hatóság kibocsátó hatóságként járt el, az átadási eljárás lefolytatása során a repülőgép kapitányának biztonsági okokból meg kellett tagadnia a beszállást az átadandó személy tetteleges ellenállása miatt. A kérdőíven úgy nyilatkoztak, hogy ez a jelenség „megtagadáshoz vezethet”. E tekintetben szem előtt kell tartani a Vilkas-ügyben³⁵ hozott ítéletet: ha a 2002/584/IB kerethatározat 23. cikkében említett határidők már lejártak, az illetékes hatóságok kötelesek megállapodni egy új átadási időpontban.

3.5.2. *A keresett személy őrizete*

A rendőrségi őrizet időtartama nem haladhatja meg a 72 órát³⁶. A rendőrségi őrizet az ügyész „engedélyével” megszüntethető a 2012. évi CLXXX. törvény 7. §-ának (4a) bekezdésében meghatározott esetekben. Az őrizetbe vett személyt a 2012. évi CLXXX. törvény 7. §-ában meghatározott eljárás szerint az illetékes bíróság elé állítják.

A helyszíni értékelés időpontjában hatályos jogszabályszoveg szerint ilyen esetekben a bíróság ideiglenes letartóztatást rendel el³⁷. E rendelkezések megfogalmazásának módja alapján úgy tűnt, hogy az ideiglenes letartóztatás az ügy körülményeitől függetlenül mindig kötelező. A 2002/584/IB kerethatározat 12. cikke szerint „a végrehajtó igazságügyi hatóság dönt arról, hogy a keresett személyt a végrehajtó tagállam jogával összhangban továbbra is fogva tartják-e”, feltéve hogy az átadásra vonatkozó jogerős határozat végrehajtható. Ez lehetővé teszi az illetékes bíróság számára az ügy érdemén alapuló mérlegelést. Ezt az eredeti törvényt később módosították – a magyar hatóságok a helyszíni látogatást követően rendelkezésre bocsátották a módosított szöveget –, így az őrizet immár nem kötelező, és a bíróság az ügy körülményeinek figyelembevételével bünyügyi felügyeletet is elrendelhet; mindennek következtében e tekintetben a magyar jogszabály immár összhangban van a 2002/584/IB kerethatározattal³⁸. A magyar jogszabályok igen részletes szabályokat határoznak meg a bünyügyi felügyelet ellenőrzésére vonatkozóan.

³⁵ Európai Bíróság, C-640/15. sz. ügy., 2017. január 25.

³⁶ A 2012. évi CLXXX. törvény 7. §-ának (1) bekezdése.

³⁷ A 11. § (1) bekezdésének c) pontja, a 13. § (1) és (4) bekezdése, valamint a 15. § (2) bekezdése a 2012. évi CLXXX. törvény eredeti változata szerint.

³⁸ A 2012. évi CLXXX. törvény 9. §-ának (1) bekezdése és 9/A. §-a.

A magyar eljárásjog módosításra került annak érdekében, hogy EEP kibocsátását csak azt követően lehessen mérlegelni, hogy – első kötelező lépésként – nemzeti elfogatóparancsot bocsátottak ki. Ezzel a magyar hatóságok eleget tettek a kölcsönös értékelések negyedik fordulójáról szóló jelentésben foglalt első ajánlásnak és a vonatkozó szabályozást összhangba hozták az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatával³⁹.

3.5.3. Eurojust / EIH

A magyar hatóságok jól ismerik az Eurojustnak és az EIH-nak a kölcsönös jogsegély területén betöltött szerepét. Az Eurojustot több összetett ügybe is bevonták. Mindazonáltal nem szolgáltak további részletekkel az Eurojustnak a szóban forgó kölcsönös elismerési eszközök végrehajtásával összefüggésben betöltött szerepéről.

Az Eurojust által szolgáltatott információk szerint a magyar részleg 114 esetben vett részt EEP-ügyekben a végrehajtás javítása céljából. Emellett Magyarország mint megkereső ország két olyan ügyben is érintett volt, amelyben a 2002/584/IB kerethatározat 16. cikke szerinti konkuráló EEP-k esete állt fenn⁴⁰. A 2002/584/IB kerethatározat 17. cikke alapján két értesítés érkezett a határidők elmulasztásáról.

Ami Magyarország végrehajtó tagállamként betöltött szerepét illeti, 111 ügyet nyitottak meg az EEP-k végrehajtásának javítása érdekében, négy esetben állt fenn a 2002/584/IB kerethatározat 16. cikke szerinti konkuráló EEP-k esete, és négy esetben került sor a határidők elmulasztására vonatkozó, a 2002/584/IB kerethatározat 17. cikke szerinti értesítésre. Ezek az adatok az 2009 és 2021 közötti időszakra vonatkoznak. Úgy tűnik, hogy számos EEP-ügyet nyitottak meg végrehajtásuk javítása érdekében. Ezen ügyekkel kapcsolatban azonban csupán egyetlen koordinációs ülésre került sor. Az Eurojust vagy az ügyekben érintett nemzeti hatóságok által azonosított problémákat nem ismertették az értékelő csoporttal. Ez különösen a konkuráló EEP-kkel kapcsolatos döntéshozatali eljárás körülményeinek konkrét részleteire vonatkozik.

³⁹ A C-241/15. sz. Bob-Dogi-ügyben hozott ítélet, 2016. június 1.

⁴⁰ A 2012. évi CLXXX. törvény 6. §-a.

Ami az EIH-t illeti, a bírósági szervezeten, az ügyészségi szervezeten és az Igazságügyi Minisztériumon belül mindössze négy személyt jelöltek ki EIH-kapcsolattartóként. Tekintettel a kölcsönös jogsegély iránti megkeresések terén az elmúlt években megnövekedett munkateherre, a szakértők úgy vélik, hogy a kapcsolattartók száma alacsony. Ezeket a kapcsolattartói szerepköröket magasan képzett, vezető jogi szakértőknek kell betölteniük.

3.5.4. Költségmentesség / jogi segítségnyújtás

Az EEP végrehajtásának teljes folyamata során biztosítják az ügyvédi segítséget. Fordítást és tolmácsolást is biztosítanak⁴¹. Az őrizetbe vett személynek joga van ahhoz, hogy előzetesen négyszemközt konzultáljon ügyvédjével annak érdekében, hogy tájékoztatást kapjon az átadáshoz való hozzájárulásnak és a specialitás elvéről való lemondásnak a következményeiről. A magyar hatóságok állítása szerint az EEP-ügyek több mint 80%-ában az őrizetbe vett személy hozzájárul a kibocsátó tagállamnak való átadásához, és az átadási eljárásra a hozzájárulás megadását követő tíz napon belül sor kerül.

A keresett személyt a Fővárosi Törvényszéknek az őrizetbe vételtől számított 72 órán belül meg kell hallgatnia. A magyar jog⁴² szerint, ha a keresett személynek nincs ügyvédje, a bíróságnak kell ügyvédet kijelölnie. Az állam által fizetett ügyvéd általi segítségnyújtáshoz való jog az eljárás megindításáról számítva, indokolatlan késedelem nélkül, kötelezően érvényesítendő, többek között a rendőrségi őrizet időtartama alatt is⁴³.

A világjárvány során a tagállamok illetékes hatóságai számos bírósági meghallgatáson – többek között az EEP-hez kapcsolódó meghallgatásokon – videokonferenciát alkalmaztak. Fontos biztosítani, hogy a védelemhez való jogot ne befolyásolja az a tény, hogy az őrizetbe vett személy és ügyvédje ezekben a helyzetekben nem találkozhat személyesen. E tekintetben a magyar hatóságok biztosították az értékelő csoportot afelől, hogy az őrizetbe vett személy és az ügyvédje közötti privát beszélgetés telefonhívás útján is megtörténhet, és hogy a védelemhez való jog egyáltalán nem sérül. Az Ügyvédi Kamara képviselői nem fogalmaztak meg aggályokat e távközlés útján történő segítségnyújtással kapcsolatban.

⁴¹ A 2012. évi CLXXX. törvény 7. §-ának (2) és (3) bekezdése.

⁴² A 2012. évi CLXXX. törvény 8. §-ának (4) bekezdése.

⁴³ A 2012. évi CLXXX. törvény 7. §-ának (2) és (3) bekezdése.

Magyarország átültette a büntetőeljárás során a gyanúsítottak és vádlottak költségmentességéről szóló irányelvet, különösen az 5. cikkben foglalt azon rendelkezést, amely egy ügyvédnek a kibocsátó tagállamban a végrehajtó tagállambeli ügyvéd segítése céljából történő megbízásához való jogról, valamint az erre vonatkozó költségmentességhez való jogról rendelkezik. A hatóságok a helyszíni látogatás során nem számoltak be gyakorlati tapasztalatról olyan eseteket illetően, amikor az érintett személy kérte egy ügyvédnek a kibocsátó tagállamban való megbízását.

Az Ügyvédi Kamara képviselői kijelentették, hogy a beérkező EEP-k végrehajtása során a magyar állampolgárok részére nem kötelező ügyvédi segítséget biztosítani, mivel ez a kötelezettség csak a külföldi állampolgárok esetében alkalmazandó. A magyar hatóságok később cáfolták ezt az állítást, és kijelentették, hogy a 2018. évi büntetőeljárás törvény értelmében állampolgárságtól függetlenül – legyen az magyar vagy egyéb – minden személy jogosult költségmentességre az EEP-eljárások keretében. Valójában ez a különbségtétel – bizonyos körülmények között – a nemzeti eljárásokra alkalmazandó, az EEP-ügyekre azonban semmilyen esetben sem. Ez a zavar rámutat arra, hogy minden gyakorló szakembernek továbbképzésre van szüksége e tekintetben.

Az Ügyvédi Kamara képviselői szerint kevés ügyvéd ismeri a vizsgált eszközöket.

3.5.5. A keresett személy azonosítása

A magyar hatóságoknak érdemi számú olyan EEP-vel volt dolguk, amelyek esetében kétség merült fel a tekintetben, hogy az őrizetbe vett személy azonos-e a keresett személlyel. A SIRENE-iroda azonban a hét minden napján, napi 24 órában elérhető igazságügyi szakértői szolgálattal rendelkezik, amely képes elemezni az őrizetbe vett személy biometrikus adatait. Mindig is lehetséges volt a tényleges személyazonosság megállapítása. Ennek hiányában a fogvatartottat azonnal szabadon bocsátják⁴⁴.

⁴⁴ A 2012. évi CLXXX. törvény 7. §-ának (5) bekezdése.

3.5.6. Megjelölés

A megjelölés fontos kérdés az EEP-k valamennyi tagállamban való érvényessége szempontjából. A kapott tájékoztatás szerint Magyarország területén csak abban az esetben hozható határozat a megjelölésről, ha az illetékes végrehajtó hatóság korábban ilyen tartalmú határozatot hozott. Ez összhangban van a kölcsönös értékelések negyedik fordulójáról szóló jelentés 13. ajánlásával, valamint a 2018. évi SIS-rendelettel. A megjelölési eljárásokról a 2012. évi CLXXX. törvény rendelkezik, amely bírósági döntéshozatalt ír elő, valamint az e tekintetben hozott döntések bírósági ellenőrzését és felügyeletét irányozza elő⁴⁵.

3.5.7. Átmenő átszállítás

Ami a Magyarország területén történő átmenő átszállítást illeti, a ténylegesen felmerült ilyen esetek főleg osztrák és román illetékes hatóságokat érintenek. A hatóságok úgy vélték, hogy nem merül fel különösebb probléma, amikor megkereső hatóságként járnak el. Megkereső hatóságként a magyar érdekelt felek kifogásolták, hogy a német végrehajtó hatóságok a közelmúltban elkezdtek biztosítékokat kérni a börtönkörülményekre vonatkozóan, még azon esetekben is, amikor Németország csupán átmenő átszállításban érintett ország. A szakértők úgy vélik, hogy ez a gyakorlat nincs összhangban a kerethatározat 25. cikkével.

A magyar jogszabály korábbi változata szerint: *Ha az EEP-t büntetőeljárás lefolytatása céljából bocsátották ki, és a keresett személy olyan magyar állampolgár, aki Magyarország területén lakóhellyel rendelkezik, a keresett személy csak akkor szállítható át Magyarország területén, ha a kibocsátó hatóság garanciát nyújt arra, hogy a kiszabott büntetés végrehajtására visszaszállítják Magyarországra területére.*

Ha az EEP-t büntetés végrehajtása céljából bocsátották ki, és a keresett személy olyan magyar állampolgár, aki Magyarország területén lakóhellyel rendelkezik, a végrehajtást megtagadják.

⁴⁵ A 2012. évi CLXXX. törvény 24. §-a.

A büntetőeljárás lefolytatása céljából kibocsátott EEP-k esetében visszaszállítási garanciát előírányozó fenti rendelkezés és a végrehajtás céljából kibocsátott EEP-k esetében az átmenő átszállítást tiltó fenti rendelkezés összhangban volt a 2002/584/IB kerethatározat 25. cikkével. Mindazonáltal – eltekintve attól, hogy a magyar jog különbséget tett a magyar állampolgárok és a Magyarországon lakóhellyel rendelkező személyek között –, a szakértők szerint a magyar állampolgárok Magyarország területén történő átmenő átszállítását tiltó rendelkezés csupán hátráltatja a tényleges átadást, mivel az érintettet végül mindenképpen átadják a kibocsátó tagállamnak. Mindenesetre a magyar állampolgárok és a Magyarországon lakóhellyel rendelkező személyek közötti különbségtétel a 2002/584/IB kerethatározattól való eltérést jelentett.

A jogszabálynak a helyszíni látogatást követően rendelkezésre bocsátott változatában immár az összes kölcsönös elismerési eszköz tekintetében egy helyen (a X. fejezetben) szerepel az átmenő átszállításra vonatkozó összes rendelkezés (lásd a 3.1.2. pontot), és törölték az átadás fent említett tilalmát, illetve feltételhez kötését, csakúgy mint az állampolgárok és a lakóhellyel rendelkező személyek közötti különbségtételt.

3.5.8. A jogrendszerek közötti különbségek

A magyar hatóságok állítása szerint a tagállamok igen eltérő szabályai gyakran nagyon megnehezítik az illetékes hatóságok közötti interakciót. Úgy vélik, hogy szükség van egy olyan kézikönyvre, amely tartalmazza az összes nemzeti rendszer legfontosabb jellemzőit. Ily módon jobban meg lehetne ismerni, hogy az eszközöket hogyan alkalmazzák az egyes tagállamokban.

3.5.9. Járulékos hatáskör

A tagállamok más-más megközelítést alkalmaznak a járulékos hatáskör tekintetében, és egyes tagállamok joga szerint a 2002/584/IB kerethatározatban a büntetési tétel felső határa formájában megállapított küszöbértékek alkalmazása minden esetben kötelező annak érdekében, hogy az EEP-t ne lehessen alkalmazni az e küszöbértékek alatti bűncselekményekre. Magyarország esetében az átadás akkor is engedélyezhető, „(h)a az európai elfogatóparancs több bűncselekményre vonatkozik, és e bűncselekmények közül legalább egy megfelel az (1) bekezdésben meghatározott, a büntetési tétel felső határára vonatkozó előírásnak, az átadás a többi olyan bűncselekményre is engedélyezhető, amely ennek az előírásnak nem felel meg, de a magyar törvény szerint is bűncselekménynek minősül”⁴⁶. A szakértők ezt a rendszer pozitív jellemzőjének tekinthetik, mivel segít elkerülni a 2002/584/IB kerethatározatban meghatározott küszöbértékek alatti bizonyos bűncselekménytípusok esetében a büntetlenséget.

⁴⁶ A 2012. évi CLXXX. törvény 3. §-ának (4) bekezdése.

3.6. Képzés

3.6.1. A bírói kar képzése

A Magyar Igazságügyi Akadémia felelős a bírák és a bírósági alkalmazottak alapképzéséért és belső továbbképzéséért. E tekintetben 2006 óta saját költségvetéssel rendelkezik. Ezen intézmény felelős a kölcsönös jogsegély terén szakértelemmel rendelkező bírákból álló Európai Jogi Szaktanácsadói Hálózat (EJSZH) tagjainak képzéséért. E bírák naprakész információkkal látják el kollégáikat az uniós ítélkezési gyakorlatról, és segítséget nyújtanak számukra a szakterületükhöz kapcsolódó bármely kérdésben. E szakértők nagy része a Fővárosi Törvényszékhez van kirendelve. Mindazonáltal országszerte az összes bírósági illetékességi területen dolgoznak ilyen szakértők, és a bírói kar valamennyi tagja könnyen fel tudja venni velük a kapcsolatot. A kölcsönös jogsegély területén évente kétszer kerül sor képzésre.

A gyakorló szakemberek az EJSZH honlapján keresztül folyamatosan frissíthetik tudásukat az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatával kapcsolatban.

Az ügyészségi szervezet rendszeres képzéseket tart azon gyakorlati problémák megvitatása céljából, amelyekkel az ügyészek a napi munkájuk során a kölcsönös jogsegély tekintetében szembesülnek. E képzések szervezésekor először konzultációs eljárást indítanak, és az ilyen ügyekkel foglalkozó ügyészek javaslatot tehetnek a képzések témáira.

A magyar rendszerben nagymértékben van jelen a szakosodás: a Fővárosi Törvényszéken négy szakosodott ügyész és öt (kivételes esetben hat) szakosodott bíró dolgozik, és két fellebbviteli tanács szakosodott a kölcsönös jogsegély eseteire. Magyarországon minden egyéb illetékességi területen legalább egy-egy olyan ügyész és bíró dolgozik, aki erre a területre szakosodott.

A szakértők szerint a regionális találkozók – beleértve a szomszédos tagállamokkal és az EIH által meghatározott tagállamokkal tartott találkozók is – hasznosnak bizonyultak a bizalomépítés, valamint a közös problémák és hátrányok kezelése szempontjából.

3.6.2. Az ügyvédek képzése

Ami az ügyvédek képzését illeti, az Ügyvédi Kamarának az értékelésben részt vevő képviselői aggályosnak tartották azt, hogy az ügyvédek kevésbé ismerik a szóban forgó kerethatározatokat. Ezért 2020 óta az ügyvédjelölteknek, miután sikeresen teljesítették az ügyvédi képesítés megszerzéséhez szükséges vizsgákat, kötelező képzésre kell jelentkezniük a kölcsönös jogsegélyre vonatkozóan. Ez a képzés az e tekintetben folytatott nemzetközi együttműködés valamennyi aspektusára kiterjed. Az ügyvédjelöltek három évig dolgoznak ebbéli minőségükben, amely időszak alatt értékelni kell a teljesítményüket. Ez több különböző tanfolyamon való részvételt is magában foglal.

Emellett a kötelező képzés 16 órányi ingyenes képzést is tartalmaz online tanfolyamok formájában. Ezek egyike az EU jogi alapjairól szóló háromnapos képzés, amely minden ügyvéd számára elérhető. Eddig 30 ügyvéd vett részt ezen a képzésen.

Az Ügyvédi Kamara állítása szerint az ügyvédek nagyon kevés tapasztalattal rendelkeznek e téren, mivel szakmai pályafutásuk során igen kevés ilyen ügyet kezelnek. Közülük kevesen ismerik az EEP-eljárásokat. Többségük a 2008/909/IB kerethatározatban előírt mechanizmust sem ismeri. Úgy tűnik, hogy az Ügyvédi Kamara nem tud az uniós képzési eszközökről. Az Ügyvédi Kamara úgy véli, hogy az ügyvédek számára hasznos lenne egy nekik szóló olyan kézikönyv, amely bemutatja a kölcsönös elismerés eszközeit, és iránymutatásokat és legjobb gyakorlatokat ismertet azokra vonatkozóan. Ez az ügyfelek javát is szolgálná.

A szakértők szerint több és jobb minőségű képzés áll az ügyvédek rendelkezésére. Emellett az ügyvédek közös kezdeményezésekben vehetnének részt a bírakkal és az ügyészekkel a tapasztalatok és a legjobb gyakorlatok megosztása érdekében.

3.7. Konklúziók

- Bár elismerik, hogy az akadályok és hátrányok leküzdése terén még van mit javítani, a magyar hatóságok úgy vélik, hogy az EEP-re vonatkozó nemzeti rendszer megfelelő módon működik. Az értékelő csoport kedvező általános értékelést fogalmazott meg. Néhány kérdést azonban ki kell emelni.
- A magyar rendszer a kölcsönös elismerés valamennyi eszközét ugyanazon törvény, a 2012. évi CLXXX. törvény keretébe illeszti. Az értékelő csoport véleménye szerint ez pozitív jellemzője a kölcsönös jogsegélyre vonatkozó eljárási szabályoknak, mivel megkönnyíti az érdekelt felek számára ezen eszközök megismerését és használatát; ez jobb megoldás, mint ha az egyes eszközökről külön jogszabályok rendelkeznének.
- A végrehajtó igazságügyi hatóságok magyar rendszere a Fővárosi Törvényszéken összpontosul. Ez biztosítja a következetességet, valamint a bírák és az ügyészek szakosodását.
- A közvetlen kapcsolatfelvétel elvét Magyarországon nem alkalmazzák. Az Igazságügyi Minisztérium olyan szerepet tölt be, amely messze túlmutat azon, amit egy központi hatóságnak uniós kontextusban tennie kell, mivel az illetékes hatóságok közötti valamennyi kommunikáció és értesítés e minisztériumon keresztül történik.
- Az Eurojustot bevonják az EEP-vel kapcsolatos olyan ügyekbe, amelyekben nehézségek merülnek fel a kérelemnek vagy a konkuráló EEP-knek a végrehajtása során. A határidőket általában betartják. Ha ez nem lehetséges, erről értesítik az Eurojustot.
- A kiegészítő információk iránti kérelmek általában az érintett személy távollétében hozott ítéletekkel, a tényállással vagy a végrehajtó tagállamban alkalmazott fogvatartási időszakokkal kapcsolatosak. Az ilyen információk benyújtására vonatkozó határidőket nem mindig tartják be.
- Az arányosság elve tükröződik abban, hogy EEP-t csak a bűncselekmény tárgyi súlyának figyelembevételével lehet kibocsátani. Előzetes nemzeti végzést kell kibocsátani, ha ez az eljárás szempontjából elengedhetetlen. A „tárgyi súly” és az „elengedhetetlen” kifejezések pontos jelentése túlságosan homályos. Ezenkívül eseti alapon értékeli, hogy az ENYH-nak az EEP helyett való alkalmazása a nyomozás érdekét szolgálná-e.

- Az előzetes letartóztatás már nem kötelező, és a bíróság az ügy körülményeit figyelembe véve bűnügyi felügyeletet rendelhet el. Emellett a magyar jogszabályok igen részletes szabályokat határoznak meg a bűnügyi felügyelet ellenőrzésére vonatkozóan.
- A magyar jogalkotó nagy erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy a nemzeti jogszabályokat hozzáigazítsa az európai jogi kerethez az elismerés megtagadásának kötelező és nem kötelező okai tekintetében, de a nemzeti jogi keret még javításra szorul a 2002/584/IB kerethatározat tekintetében. Az állampolgárok és a lakóhellyel rendelkezők közötti különbségtétel eredetileg nem volt összhangban a 2002/584/IB kerethatározattal és az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatával, de a látogatást követően tisztázásra került, hogy e tekintetben a magyar jog immár összhangban van az uniós jogi kerettel.
- A magyarországi börtönkörülmények komoly problémaként merültek fel néhány uniós tagállam végrehajtó hatóságai számára. Ezért Magyarország javított e körülményeken annak érdekében, hogy azok megfeleljenek az EJEB normáinak.
- Magyarországon költségmentességet biztosítanak, és a keresett személyt tájékoztatják a jogairól. Az ügyvédek nem részesülnek megfelelő képzésben, és közülük kevesen vannak tisztában a kölcsönös jogsegéllyel kapcsolatos kérdésekkel.
- A SIRENE-iroda az Europol nemzeti egységével és az Interpol nemzeti irodával integrált módon, ugyanazon szervezeti keretben működik a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központon belül.

4. 2008/909/IB KERETHATÁROZAT A KÖLCSÖNÖS ELISMERÉS ELVÉNEK BÜNTETŐÜGYEKBE HOZOTT, SZABADSÁGVESZTÉS BÜNTETÉSEKET KISZABÓ VAGY SZABADSÁGELVONÁSSAL JÁRÓ INTÉZKEDÉSEKET ALKALMAZÓ ÍTÉLETEKNEK AZ EURÓPAI UNIÓBAN VALÓ VÉGREHAJTÁSA CÉLJÁBÓL TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSÁRÓL

4.1. Az ítéletek elismerésére és a büntetés végrehajtására illetékes hatóságok

4.1.1. Központi hatóság

Az Igazságügyi Minisztériumnak az elítélt személyek átszállításáért felelős központi hatósággént betöltött közvetítői szerepe hasonló az EEP-vel kapcsolatos szerepéhez. Az illetékes hatóságok közötti közvetlen kommunikáció elve nem alkalmazandó a 2008/909/IB kerethatározatot átültető jogszabályok keretében.

Ha Magyarország a végrehajtó tagállam, és valamely bíróság vagy más hatóság olyan tanúsítványt kap a 2008/909/IB kerethatározat alapján, amely tekintetében nem illetékes, azt továbbítani kell az Igazságügyi Minisztériumnak⁴⁷. Amennyiben az illetékes magyar hatóságnak kiegészítő információkra van szüksége, ezeket az információkat az Igazságügyi Minisztériumon keresztül kell bekérnie⁴⁸. Ha a végrehajtó bíróság nem tudja betartani a határidőket, erről az Igazságügyi Minisztériumon keresztül kell tájékoztatnia a kibocsátó hatóságot⁴⁹.

Ha Magyarország a kibocsátó tagállam, az illetékes bíróság által kiállított tanúsítványt az Igazságügyi Minisztériumon keresztül kell megküldeni⁵⁰. A minisztérium ezt követően továbbítja azt a végrehajtó tagállam illetékes hatóságának⁵¹. Emellett az Igazságügyi Minisztérium foglalkozik

⁴⁷ A 2012. évi CLXXX. törvény 120. §-ának (2) bekezdése.

⁴⁸ A 2012. évi CLXXX. törvény 122. §-ának (3) és (4) bekezdése.

⁴⁹ A 2012. évi CLXXX. törvény 117/B. §-a.

⁵⁰ A 2012. évi CLXXX. törvény 128. §-ának (5) bekezdése és 127. §-ának (2) bekezdése.

⁵¹ A 2012. évi CLXXX. törvény 127. §-ának (2) és (3) bekezdése.

az előzetes egyeztetésekkel⁵², a kibocsátó bíróság által kért, szükséges kiegészítő információkkal⁵³, valamint az elítélt személynek küldött, arról szóló értesítésekkel, hogy a tanúsítványt megküldték a végrehajtó hatóságnak⁵⁴.

Az egyetlen olyan eset, amikor az Igazságügyi Minisztérium nem játszik közvetítői szerepet, az arról szóló értesítés esete, hogy az átszállításról való megállapodást követően nem lehetséges betartani a határidőket. A szakértők azonban azt feltételezik, hogy ez csupán jogi hiányosság, és a gyakorlati végrehajtás tekintetében az ilyen értesítéseket is az Igazságügyi Minisztérium kezeli.

A központi hatóságnak az EEP-kkel összefüggésben betöltött szerepére vonatkozó észrevételek az 2008/909/IB kerethatározat alkalmazása tekintetében is érvényesek, azokat a tömörség érdekében e helyütt nem ismételjük meg.

4.1.2. Illetékes hatóságok

4.1.2.1. Kibocsátó hatóságok

Az illetékes kibocsátó hatóság „a fogvatartás helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró”⁵⁵.

A helyszíni látogatás során megvizsgált kérdések közül az egyik legkevésbé világos az volt, hogy az Igazságügyi Minisztérium milyen szerepet tölt be a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítvány kiállításában. Ez a szerep messze túlmutat a minisztérium központi hatósággént betöltött szerepén.

⁵² A 2012. évi CLXXX. törvény 126. §-ának (3) bekezdése.

⁵³ A 2012. évi CLXXX. törvény 119/A. §-ának (2) bekezdése.

⁵⁴ A 2012. évi CLXXX. törvény 127. §-ának (5) bekezdése.

⁵⁵ A 2012. évi CLXXX. törvény 128. §-ának (1) bekezdése.

A gyakorló szakemberek által szolgáltatott információk, a kérdőívre adott válaszok, valamint a nemzeti jogszabályok szerint minden olyan esetben, amikor az elítélt személy átszállítás iránti kérelmet nyújt be, a kérelmet továbbítják az Igazságügyi Minisztériumnak. Ez utóbbi „az ügyiratok továbbítását megelőzően is egyeztetést folytathat a végrehajtó tagállam igazságügyi hatóságával”⁵⁶. A kérdőív szerint „az Igazságügyi Minisztérium az ítéletek és az elítélt személyre vonatkozó nyilvántartási adatok alapján dönt az átszállítási kérelmekről”. Az Igazságügyi Minisztérium tehát előzetes szűrést végez az ügy érdemének értékelésével és az ügy valamennyi körülményének figyelembevételével. „A miniszter beleegyezése esetén a büntetés-végrehajtási bíró elkészíti a tanúsítványt, és összegyűjti az egyéb szükséges dokumentumokat”⁵⁷. A bírák ezt azzal magyarázták, hogy egyedül az illetékes hatóság felelős a büntetés végrehajtásáért. A tanúsítvány kiállítását követően az Igazságügyi Minisztérium további egyeztetést folytathat a végrehajtó hatósággal, például annak értékelése céljából, hogy teljesülnek-e a társadalomba való beilleszkedésre vonatkozó kritériumok. A tanúsítvány kiküldésére vonatkozó végső döntést az Igazságügyi Minisztérium hozza meg, azaz a „végrehajtás (...) átadásáról a miniszter dönt”⁵⁸.

Ezenkívül a tanúsítványnak a büntetés átalakítása esetén történő visszavonására vonatkozó döntést szintén az Igazságügyi Minisztérium hozza meg. Ha az Igazságügyi Minisztérium a végrehajtó hatósággal folytatott konzultációt követően úgy ítéli meg, hogy az elítélt személy átszállítása nem szolgálná a társadalomba való beilleszkedését, a bíróság nem rendelkezik mérlegelési jogkörrel, és a tanúsítványt vissza kell vonni.

Megállapítható, hogy a magyar rendszer egyfajta „együttdöntési” eljárást irányoz elő, amelyben a felelősség megoszlik az Igazságügyi Minisztérium és a büntetés végrehajtásában illetékes bíró között. Noha a büntetés-végrehajtási bíró jár el illetékes hatóságként, az Igazságügyi Minisztérium hatáskörrel rendelkezik arra, hogy előzetes értékelést végezzen annak eldöntése érdekében, hogy a tanúsítvány kiállításának feltételei teljesülnek-e, és úgy is dönthet, hogy nem továbbítja az illetékes bíróság által már kiállított tanúsítványt. Az értékelő csoport álláspontja szerint ez diszfunkcionális elemet képez a rendszeren belül. A tagállamok mérlegelési jogkörrel rendelkeznek a 2008/909/IB kerethatározat 2. cikkének (1) bekezdése szerinti illetékes hatóságok kijelölésére. Mindazonáltal e hatóságok kijelölését követően minden vonatkozó határozatot nekik kell meghozniuk.

⁵⁶ A 2012. évi CLXXX. törvény 119/A. §-ának (2) bekezdése és 126. §-ának (3) bekezdése.

⁵⁷ A kérdőívre adott válasz, 29. kérdés.

⁵⁸ A 2012. évi CLXXX. törvény 127. §-ának (2) bekezdése.

Magyarország esetében az illetékes hatóság a büntetés-végrehajtási bíró. Csak a bírónak lenne szabad hatáskörrel rendelkeznie arra, hogy előzetes értékelést végezzen arról, hogy teljesülnek-e a tanúsítvány kiállításának feltételei, más hatóságoknak nem. Az Igazságügyi Minisztériumnak mint központi hatóságnak nem lenne szabad döntéshozatali jogkörrel rendelkeznie a tanúsítvány kiállítását követően. A magyar rendszerben azonban az Igazságügyi Minisztérium végső soron úgy is dönthet, hogy nem továbbítja az illetékes bíróság által már kiállított tanúsítványt.

A szakértők szerint az Igazságügyi Minisztérium ezen döntéshozatali szerepét meg kellene szüntetni.

A kibocsátó bíró határozata ellen nincs helye fellebbezésnek. Az értékelő csoport úgy véli, hogy a bíróságok által a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítvány kiállítására vagy annak megtagadására vonatkozóan hozott határozatokat fellebbviteli bíróságnak kellene felülvizsgálnia.

4.1.2.2. Végrehajtó hatóságok

A magyar rendszer a végrehajtó hatóságok tekintetében központosított. Az illetékes végrehajtó hatóság a Fővárosi Törvényszék⁵⁹. Határozata ellen a Fővárosi Ítéltáblánál lehet fellebbezni⁶⁰. A 2012. évi CLXXX. törvény jelenlegi változata nem határozza meg kifejezetten, hogy mely bíróság jár el másodfokú bírósággént, ezért a büntetőeljárás törvény általános szabályai alkalmazandók⁶¹.

A magyar eljárási rendszer e jellemzője pozitívnak tekintendő, mivel biztosítja az egységességet, és általa elkerülhetők a szakosodott illetékes hatóságok egymásnak ellentmondó határozatai.

⁵⁹ A 2012. évi CLXXX. törvény 122. §-ának (1) bekezdése.

⁶⁰ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 12. §-a (2) bekezdésének b) pontja.

⁶¹ Mindazonáltal a 2012. évi CLXXX. törvény eredeti változatában ezt a hatáskört a 115. § meghatározta.

4.2. Az ítélet elismeréséhez és a büntetés végrehajtásához szükséges dokumentumok

A 2012. évi CLXXX. törvény 120. §-ának (2) bekezdése értelmében az Igazságügyi Minisztérium rendelkezik hatáskörrel a tanúsítványnak és az elítélt nyilatkozatának a fogadására, valamint a szükséges dokumentumok előzetes értékelésére. Az előzetes értékelést követően a vonatkozó dokumentumokat az ítélettel együtt megküldik az illetékes végrehajtó hatóságnak.

A magyar hatóságok általában megkövetelik az ítélet fordítását; ha az ítélet nagyon hosszú, csak a döntéshozatalhoz szükséges részek fordítását követelik meg. A törvény lehetővé teszi az igazságügyi miniszterrel annak eldöntése céljából való egyeztetést, hogy a teljes ítéletet vagy csak annak „lényeges részeit” kell-e lefordítani⁶². Ez a rendszer pozitív jellemzője, mivel általa idő takarítható meg és elkerülhető a szükségtelen erőforrás-felhasználás. A magyar hatóságok állítása szerint egyes tagállamok automatikusan kérik a teljes dokumentum fordítását. Ez növeli a költségeket és késedelmeket okoz.

4.3. A társadalomba való beilleszkedés elősegítésének értékelésére vonatkozó kritériumok

4.3.1. A kibocsátó állam és a végrehajtó állam közötti információcsere

Kibocsátó tagállamként Magyarország nem egyeztet rendszeresen a végrehajtó tagállammal annak megállapítása érdekében, hogy az elítélt személy átszállítása elősegítené-e a társadalomba való beilleszkedését. Csak azon esetekben kerül sor rendszeresen ilyen egyeztetésre, amikor a végrehajtó hatóságnak a 2008/909/IB kerethatározat 4. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerinti előzetes hozzájárulására van szükség. Mindenesetre, ha az illetékes bíróságnak fel kell vennie a kapcsolatot a kibocsátó hatósággal, ezt az Igazságügyi Minisztériumon keresztül kell megtennie. Általában azonban – saját kezdeményezésére – maga az Igazságügyi Minisztérium veszi fel a kapcsolatot a kibocsátó hatósággal, hogy tájékoztatást kérjen a társadalomba való beilleszkedésről.

⁶² A 2012. évi CLXXX. törvény 122. §-ának (3) bekezdése.

A helyszíni látogatás során nyújtott tájékoztatás alapján a szakértők megjegyezték, hogy a magyar törvény csak azon eseteket illetően említi a társadalomba való beilleszkedést, amikor szükség van az elítélt személy hozzájárulására⁶³, azon eseteket illetően azonban nem, amikor nincs szükség ilyen hozzájárulásra⁶⁴. Ez a helyzet a törvény további módosításaival megváltozott⁶⁵: a társadalomba való beilleszkedés kérdését immár azokban az esetekben is meg kell vizsgálni, amikor nem szükséges az elítélt személy hozzájárulása. A 2012. évi CLXXX. törvény 120/A. §-ának (2) bekezdése szerinti esetek a 120/A. § (3) bekezdésében említett eseteket is magukban foglalják. Az egyetlen kivételt a törvény 120/A. §-ának a magyarországi lakcímmel rendelkező vagy Magyarországra kitoloncolandó magyar állampolgárokról szóló (4) bekezdése szerinti esetek jelentik, mivel ezekben az esetekben a törvény automatikusan feltételezi a társadalomba való beilleszkedés elvének érvényesülését. Mivel az elítélt személy kérelmére indított eljárásokon kívül nem került sor átszállításra, a magyar bíróságoknak nem volt lehetőségük a magyar törvénynek a 2008/909/IB kerethatározattal összefüggésben való értelmezésére.

4.3.2. Az elítélt személy véleménye és értesítése

A 2008/909/IB kerethatározat 6. cikkével összhangban a magyar jogszabály⁶⁶ – a kerethatározatban meghatározott esetek kivételével – nem írja elő az elítélt személy hozzájárulását. Mindazonáltal a gyakorlatban a tanúsítványt kizárólag az elítélt személy kérésére állítják ki.

Ezt a megközelítést újra kell gondolni. Helyénvaló lenne, ha a tanúsítványt hivatalból is ki kellene állítani, mivel a kerethatározat fő célja az elítélt személy társadalomba való beilleszkedésének elősegítése, amely feladatban az illetékes hatóságoknak aktívan részt kell venniük. A helyszíni látogatás során a magyar hatóságok és a szakértők közötti véleménycserét követően az Igazságügyi Minisztérium arról tájékoztatott, hogy ez a gyakorlat 2022 januárjától megváltozott, így az Igazságügyi Minisztérium immár felkéri a bíróságokat, hogy az uniós tagállamok állampolgáira vonatkozó, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságától havonta kapott jegyzék alapján hivatalból állítsák ki a tanúsítványokat. Az elítélt személyt minden esetben meghallgatják, de a tanúsítványt akkor is kiállítják, ha az elítélt nem adja meg a hozzájárulását, feltéve, hogy a jogi követelmények teljesülnek.

⁶³ A 2012. évi CLXXX. törvény 127. §-ának (2) bekezdése.

⁶⁴ A 2012. évi CLXXX. törvény 127. §-ának (1) bekezdése.

⁶⁵ A 2012. évi CLXXX. törvény 126. §-ának (1) bekezdése és 120/A. §-ának (3) bekezdése.

⁶⁶ A 2012. évi CLXXX. törvény 120/A. §-ának (3) és (4) bekezdése.

Azon személyek, akik büntetésüket valamely tagállamban töltik, nem feltétlenül vannak tisztában az ahhoz fűződő jogukkal, hogy átszállítsák őket egy másik tagállamba. Az interjúk során kapott tájékoztatás alapján nem volt egyértelmű, hogy az elítélt személy a börtönbe való felvételekor megkapja-e az összes szükséges információt a számára érthető, írott formában. A helyszíni látogatást követően azonban a magyar hatóságok arról tájékoztattak, hogy a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága minden külföldi állampolgárt írásban tájékoztat arról, hogy jogában áll átszállítást kérni, amint a határozat jogerőre emelkedik. Az értékelő csoport úgy véli, hogy az uniós börtönökben fogva tartott személyek részére olyan, uniós szinten egységesített tájékoztatást kell kiosztani, amely az Unió összes hivatalos nyelvén rendelkezésre áll. Ez segítené az elítélt személyeknek az e területen fennálló jogaikról való tájékoztatását.

Végezetül, az ügyésznek e tekintetben nincs szerepe, és nem kérheti az illetékes bíróságtól a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítvány kiállítását. Ha a törvény módosításával lehetővé tennék az ügyben eljáró ügyész számára, hogy az elítélt személy átszállítása iránti kérelmet terjesszen elő, növekedhetne a 2008/909/IB kerethatározattal összhangban kezelt ügyek száma.

Az értékelő látogatást követően küldött információk alapján a szakértők megjegyzik, hogy 2021-ben 52 750 fogvatartott volt a magyar büntetés-végrehajtási intézményekben, közülük 50 453 magyar állampolgár, 1281 más tagállam állampolgára, 1010 pedig harmadik állam állampolgára volt. További 6 fogvatartott állampolgárságát nem tüntették fel. Ez azt jelenti, hogy jelentős számú olyan fogvatartott van, akik esetében mérlegelni lehet a valamely másik tagállamba történő átszállítást.

A 2012. évi CLXXX. törvény 131. §-ának (2) bekezdése szerint „a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága havonta tájékoztatja a minisztert az Európai Unió valamely tagállamának állampolgárságával rendelkező, jogerősen szabadságvesztés büntetésre vagy szabadságelvonással járó intézkedésre ítélt személyekről”. Az értékelő csoport véleménye szerint egy ilyen rendelkezés célja az, hogy az elítélt személyek kérésétől függetlenül a központi hatóság rendelkezésére álljanak az átszállítások kezdeményezéséhez szükséges információk.

A tanúsítvány kiállítása előtt rögzíteni kell az elítélt személy véleményét⁶⁷, és azt a tanúsítvánnyal és az ítélet másolatával együtt továbbítani kell az Igazságügyi Minisztériumnak⁶⁸. A magyar jog nem teszi lehetővé, hogy e véleményt a személy életkora, illetve szellemi vagy fizikai állapota miatt a jogi képviselő adja meg. Ez nem akadályozhatja meg a kibocsátó bíróságot abban, hogy az Európai Bíróság ítéleteinek fényében ennek megfelelően járjon el.

A 2012. évi CLXXX. törvény 127. §-ának (5) bekezdése szerint ha az elítélt a végrehajtó tagállamban tartózkodik, őt az anyanyelvén vagy az általa ismertként megjelölt más nyelven kell értesíteni (a 2008/909/IB kerethatározat II. melléklete). Amennyiben az elítélt a büntetését magyar büntetés-végrehajtási intézetben tölti, a büntetőeljárásról szóló törvény 8. §-ának (3) bekezdése értelmében az anyanyelvén vagy az általa ismert bármely más nyelven kell fordítást biztosítani a számára.

Az interjúk során világossá vált, hogy amikor Magyarország a végrehajtó tagállam, az elítélt személy véleménye igen gyakran hiányzik. Ez a helyzet késedelmeket okoz, mivel kiegészítő információkat kell kérni a kibocsátó hatóságtól.

4.4. A büntetés átalakítása

Magyarország arról számolt be, hogy végrehajtó tagállamként átalakított néhány büntetést, mivel azok időtartama hosszabb volt a magyar büntetőjogban előírányozottnál. Ezen átalakítás nem vezetett a tanúsítványnak a kibocsátó hatóság általi visszavonásához.

Azon eseteket illetően, amikor Magyarország volt a kibocsátó tagállam, a magyar hatóságok kijelentették, hogy a büntetésnek a végrehajtó tagállamban történt átalakítása miatt néhány esetben visszavonásra került sor. Ez a helyzet hatással volt a Romániának küldött tanúsítványokra, ahol egyes esetekben a büntetés időtartamát 50%-kal kellett volna csökkenteni. Az erre vonatkozó döntés tekintetében az illetékes hatóság az Igazságügyi Minisztérium, nem pedig a kibocsátó hatóság, amint azt már említettük.

⁶⁷ A 2012. évi CLXXX. törvény 129. §-ának (3) bekezdése.

⁶⁸ A 2012. évi CLXXX. törvény 128. §-ának (5) bekezdése.

A szakértők úgy vélik, hogy az „uniós dimenziójú bűncselekményeken⁶⁹” túlmutató harmonizált bűnügyi tipológiák és büntetések minimalizálnák a büntetések átalakításával kapcsolatos nehézségeket és akadályokat, csökkentve a visszavonás kockázatát.

4.5. Az elismerés és a végrehajtás megtagadásának okai

A 2008/909/IB kerethatározattal ellentétben, ahol a 9. cikkben a megtagadás valamennyi oka fakultatívnak minősül, a 2012. évi CLXXX. törvény korábbi változatának 112. §-a⁷⁰ megállapította, hogy a megtagadás valamennyi oka kötelező. Ez akadályozta a bíróságot azon mérlegelési jogköre gyakorlásában, hogy figyelembe vegye az ügy érdemét, különösen az elítélt személy társadalomba való beilleszkedése céljából. A magyar jogalkotó a helyszíni látogatást követően rendelkezésre bocsátott jogszabályváltozatban foglalkozott ezzel a kérdéssel, és jelenleg nem minden megtagadási ok kötelező. A 2012. évi CLXXX. törvény 114. §-ának (1) bekezdése felsorolja az összes kötelező okot (6 eset), 114. §-ának (2) bekezdése és 122/A. §-a pedig a fakultatív okokat (5 eset). Bár jelentős előrelépés történt, van még mit javítani, és a magyar jogalkotónak mérlegelnie kellene a fent említett rendelkezések annak érdekében való újraszövegezését, hogy még jobban összhangba kerüljenek az uniós normákkal.

Azon eseteket illetően, amikor Magyarország a végrehajtó tagállam, a magyar hatóságok kijelentették, hogy az elismerés megtagadásának leggyakoribb okai a kettős büntethetőséghez, valamint ahhoz kapcsolódnak, hogy a magyar jog szerint a büntetendő magatartás elévült.

Azokban az esetekben, amikor Magyarország volt a kibocsátó tagállam, a megtagadás leggyakoribb okai a kettős büntethetőséghez és az érintett személy távollétében hozott ítéletekkel kapcsolatos garanciák hiányához kapcsolódtak. Az ezen ügyek során felmerült konkrét problémákkal kapcsolatban nem szolgáltatott további információkat.

⁶⁹ A 2008/909/IB kerethatározat 7. cikke.

⁷⁰ A 2012. évi CLXXX. törvény 112. §-a.

4.6. Részleges elismerés

A magyar hatóságok a részleges elismerés néhány esetét azonosították. Ezek az ügyek olyan helyzetekhez kapcsolódnak, amelyekben az ítélet a magyar jog szerint bűncselekménynek nem minősülő tényeket, illetve a kettős büntethetőség elvének megfelelő bűncselekményeket tartalmazott. Ezekben az ügyekben az illetékes magyarországi végrehajtó bíróság csak a büntetés utóbbi részének végrehajtását vehette át. Az e konkrét helyzetet illetően ismertetett esetekben a másik érintett tagállam kibocsátó hatósága nem vonta vissza a tanúsítványt. A helyszíni látogatás során a részleges elismeréssel kapcsolatban nem merült fel további probléma.

4.7. Az elismerésre és végrehajtásra vonatkozó határidő betartásával kapcsolatos kihívások

A magyar hatóságok nem azonosítottak nehézségeket a határozatnak a 2008/909/IB kerethatározat 12. cikkében meghatározott időtartamon belüli elfogadására vonatkozó határidők betartása tekintetében. A kibocsátó hatóságok azonban azt állították, hogy gyakran nem kapnak tájékoztatást a másik érintett tagállam végrehajtó hatóságától olyan esetekben, amikor ezek a határidők a gyakorlatban nem tarthatók be.

4.8. A büntetés végrehajtására irányadó jog

Az alkalmazandó jog Magyarország mint végrehajtó tagállam joga. A hatóságok nem azonosítottak konkrét problémát ezzel a kérdéssel kapcsolatban.

4.9. További kihívások

Néhány hatóság megerősítette, hogy a végrehajtó tagállamok értesítéseiben az egyik legfontosabb hiányosság a feltételes szabadságra bocsátás időtartamának kezdetére vonatkozó tájékoztatás hiánya, amely pedig a 2008/909/IB kerethatározat 21. cikkének g) pontja értelmében kötelező. Rendkívül fontos, hogy ezt a tájékoztatást megadják. Ennek az az oka, hogy a büntetés végrehajtása szempontjából ez az egyik legfontosabb olyan határozat, amely adott esetben releváns lehet a kibocsátó hatóságok számára.

Az Ügyvédi Kamara képviselői úgy vélték, hogy az elítélt személyeket segítő ügyvédek nem ismerik a 2008/909/IB kerethatározatban előírányzott lehetőségeket, és ezekről nem tájékoztatják külföldi ügyfeleiket.

A 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítvány végrehajtásakor gyakoriak a kiegészítő információk iránti kérelmek. Ezek a kérelmek általában a tanúsítvány egyes szakaszaira vonatkozó hiányos vagy hiányzó információkhoz, illetve az elítélt személy értesítésére/véleményére vonatkozó információk hiányához kapcsolódnak. Ezek a helyzetek szükségtelen késedelmeket okoznak.

A magyar hatóságok által kiállított tanúsítványokat jellemzően a korai vagy feltételes szabadságra bocsátásnak a végrehajtó tagállamban meglévő rendszere miatt kellett visszavonni. A helyszíni látogatás során nem közöltek további részleteket.

4.10. Képzés

A képzéssel kapcsolatos általános információk a 3.6. pontban találhatók.

Az EJSZH tagjai évente kétszer képzésben részesülnek a 2008/909/IB kerethatározattal kapcsolatban. A témákat a regionális bíróságok büntetőtanácsának ülésein is megvitatják. Az Igazságügyi Minisztérium részt vesz a EuroPris ülésein. A beérkezett anyagokat megosztják a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságával.

4.11. Statisztika

Sem a magyar Igazságügyi Minisztérium, sem más intézmény nem tesz közzé a 2008/909/IB kerethatározat hatálya alá tartozó ügyeken alapuló éves statisztikákat. A szakértők azt javasolják, hogy évente tegyenek közzé ilyen adatokat.

4.12. Konklúziók

- A központi hatóságnak az európai elfogatóparancs összefüggésében betöltött szerepe tekintetében tett észrevételek értelemszerűen alkalmazhatók a 2008/909/IB kerethatározatra.
- Az illetékes kibocsátó hatóság „a fogvatartás helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró”. Mindazonáltal az Igazságügyi Minisztériumnak olyan szerepe van, amely túlmutat a központi hatóság szerepén, és értékelheti, hogy teljesülnek-e a tanúsítványnak a végrehajtó hatóság részére történő megküldésére vonatkozó követelmények, ezen belül különösen a társadalomba való beilleszkedés elősegítésére vonatkozó követelmény.
- A magyar hatóságok nem konzultálnak rendszeresen a végrehajtó hatóságokkal a társadalomba való beilleszkedés követelményének értékelése céljából, kivéve azokat az eseteket, amikor ilyen konzultációra szükség van.
- Magyarországon nincs mindig szükség a teljes ítélet lefordítására, hanem csak az ítélet vonatkozó részeinek a lefordítására.
- A 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítványokat csak az elítélt személy kérelmére állítják ki. A helyszíni látogatást követően ez a gyakorlat a közelmúltban megváltozott, és a tanúsítványokat immár hivatalból állítják ki.
- Átalakításra szokásosan sor kerül, függetlenül attól, hogy az adott ügyben Magyarország kibocsátó vagy végrehajtó tagállam-e. Magyarország a büntetés eltérő időtartama miatt visszavont néhány, más tagállamnak küldött tanúsítványt.
- A magyar jog szerint egyes megtagadási okok kötelezőek, némelyik fakultatív, ami nincs összhangban a 2008/909/IB kerethatározattal, amelynek értelmében ezen okok fakultatívak.
- A magyar hatóságok azt állítják, hogy a végrehajtó hatóságok gyakran nem jelentik be a határidők be nem tartását vagy a feltételes szabadságra bocsátás megindítását és megszüntetését.

5. AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANCSRÓL SZÓLÓ 2002/584/IB KERETHATÁROZAT ÉS A SZABADSÁGVESZTÉST KISZABÓ ÍTÉLETEKRŐL SZÓLÓ 2008/909/IB KERETHATÁROZAT KÖZÖTTI KAPCSOLAT

5.1. Problémák az európai elfogatóparancsról szóló 2002/584/IB kerethatározat és a szabadságvesztést kiszabó ítéletekről szóló 2008/909/IB kerethatározat közötti kapcsolatot illetően

A helyszíni látogatás során rendelkezésre bocsátott magyar jogszabály szerint ha az átadandó személy Magyarországon lakóhellyel rendelkező magyar állampolgár, végrehajtás céljából kötelezően meg kell tagadni az európai elfogatóparancsot. (8. cikk). A jelenlegi jogi keret szerint az 5. § (4) bekezdésének c) pontja még mindig tartalmaz ilyen rendelkezést, de a magyar hatóságok visszajelzései szerint ezt a rendelkezést a 120/A. §-szal együtt kell értelmezni, és e két rendelkezést figyelembe véve megállapítható, hogy a végrehajtó hatóság mérlegelési jogkörrel rendelkezik annak eldöntésére, hogy megtagadja-e az európai elfogatóparancs végrehajtását vagy sem. A látogatás idején ez a szabály nem vonatkozott a Magyarországon lakóhellyel rendelkező külföldi személyekre.

A törvény megfogalmazásából kezdetben nem volt egyértelmű, hogy szükség van-e tanúsítványra, vagy csak arra van szükség, hogy a kibocsátó hatóság a személyt elítélő ítéletet elküldje Magyarországnak. A kérdőívben és a helyszíni látogatás során azonban kifejtették, hogy a másik érintett tagállam kibocsátó hatóságának tanúsítványt kell kiállítania. Ilyen esetben a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítványt kell kiállítani annak érdekében, hogy Magyarország elismerhesse az ítéletet és végrehajthassa a büntetést.

Időközben az illetékes bíróság elrendeli az elítélt személy fogva tartását a tanúsítvány kézhezvételéig, legfeljebb 30 napra. Ha a tanúsítványt ezen időszak alatt nem kapják kézhez, az elítélt személyt szabadon kell bocsátani, ami néhány alkalommal előfordult. Az érintett személyt azonban a tanúsítvány kézhezvételekor őrizetbe lehet venni.

Kibocsátó tagállamként Magyarország mindig megküldi a tanúsítványt, ha a megkereső hatóság az állampolgárság vagy a lakóhely alapján megtagadta a keresett személy átadását.

5.2. Konklúziók

- A magyar jogszabály szerint a Magyarországon lakóhellyel rendelkező állampolgárok átadása fakultatív megtagadási ok, a látogatás időpontjában ez a szabály nem vonatkozott a Magyarországon lakóhellyel rendelkező külföldi személyekre. Ezekben az esetekben a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítvány kötelező a büntetés-végrehajtás átadásának biztosításához. A keresett személyt a tanúsítvány magyarországi kézhezvételéig legfeljebb 30 napig tartják fogva. Ha ez az időtartam letelik, és a tanúsítványt nem kapták kézhez, az elítélt személyt szabadon bocsátják.
- Kibocsátó tagállamként Magyarország mindig megküldi a tanúsítványt, ha a megkereső hatóság az állampolgárság vagy a lakóhely alapján megtagadta a keresett személy átadását.

6. A PRÓBAIDŐRŐL ÉS AZ ALTERNATÍV SZANKCIÓKRÓL SZÓLÓ 2008/947/IB KERETHATÁROZAT

6.1. A 2008/947/IB kerethatározat tekintetében illetékes hatóságok

Figyelembe véve a helyszíni látogatás során rendelkezésre álló információkat, a 2012. évi CLXXX. törvény 145. §-a nem határozott meg egyetlen olyan központi bíróságot vagy illetékes hatóságot sem, amelynek a 2008/947/IB kerethatározat szerinti tanúsítványt kellene kibocsátania. A kérdőív szerint az illetékes kibocsátó hatóság az a kerületi bíróság volt, amelynek illetékességi területén a szóban forgó személy élt. Budapesten, és ha a személy címe ismeretlen volt, az illetékes hatóság a Budai Központi Kerületi Bíróság volt. Később azt a tájékoztatást adták, hogy ez a jogi környezet megváltozott, és 2021. január 1-jétől⁷¹ az illetékes hatóság az egyes konkrét ügyekkel foglalkozó elsőfokú bíróság.

Ami a más uniós tagállamokból érkező kérelmek kézhezvételét és elbírálását illeti, az illetékes hatóság az a kerületi bíróság, amelynek illetékességi területén az érintett személy él. Budapesten a tényleges tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek esetében a Budai Központi Kerületi Bíróság az illetékes végrehajtó hatóság⁷². Magyarországon összesen 133 bíróság jár el különálló és független illetékes hatóságként a 2008/947/IB kerethatározat szerinti beérkező és kimenő kérelmek tekintetében.

Az EEP-vel és az elítélt személyek átszállításával ellentétben Magyarország nem jelölt ki központi bíróságot ezen eszköz tekintetében. A magyar rendszer e jellemzője meglepő, mivel a 2002/584/IB és a 2008/909/IB kerethatározat tekintetében a központi hatóság erőteljes és ellenőrző szerepet tölt be, és a központi hatóságtól elvártnál nagyobb befolyást és ellenőrzést gyakorol. Ezért a fő szabály az, hogy a kérelmező vagy a külső illetékes hatóság közvetlenül lép kapcsolatba a helyi magyar illetékes hatósággal⁷³. A központi hatóság hiánya azt is jelenti, hogy nem kerül sor a 2008/947/IB kerethatározat ismertségének növelésére és alkalmazására vonatkozó információk központosított gyűjtésére, jelentésére és terjesztésére.

⁷¹ A 2012. évi CLXXX. törvény 119. §-ának (1a) bekezdése.

⁷² A 2012. évi CLXXX. törvény 113/A. §-a.

⁷³ Pl. a 2012. évi CLXXX. törvény 113/B. §-ának (1)–(3) bekezdése, 113/C. §-a, valamint 119/A. §-ának (2) bekezdése.

6.2. A 2008/947/IB kerethatározat alkalmazásának elmulasztásával kapcsolatos problémák

A kérdőíven vagy a helyszíni látogatás során a magyar hatóságok nem szolgáltatottak sem statisztikai adatokat, sem pedig a 2008/947/IB kerethatározat alkalmazásával kapcsolatos konkrét ügyekre vonatkozó adatokat olyan esetekben, amikor Magyarország volt a kibocsátó vagy a végrehajtó állam. E kerethatározat magyarországi alkalmazásáról nem folyik központi adatgyűjtés vagy jelentéstétel. Nyilvánvalónak tűnik azonban, hogy ezt az eszközt nagyon ritkán alkalmazzák.

Valószínű, hogy e kölcsönös elismerési eszköz minimális alkalmazása annak tudható be, hogy az érdekelt felek és a potenciális kedvezményezettek nem tudnak az eszközről, illetve nem ismerik azt. Kevés információt terjesztenek a bírósági szakemberek körében, és kevés képzést szerveznek. Ehelyett az a feltételezés él, hogy a jogszabály miatt tudniuk kellene róla.

Úgy tűnik, hogy a Pártfogó Felügyelői Szolgálat és általában az ügyvédek sem ismerik ezt az eszközt. Úgy tűnik továbbá, hogy e kerethatározattal kapcsolatban kevés vagy semmilyen információt nem közölnek a potenciális kedvezményezettekkel. Nincs bizonyíték arra, hogy a hatóságok megbecsülték volna vagy tudnák, hogy hány személy élhetne e kerethatározat alkalmazásával.

Megállapítást nyert, hogy a magyarországi felügyeleti hatóságok a 2008/947/IB kerethatározat szerinti kérelem benyújtásával szemben előnyben részesítik a büntetés végrehajtásának idő előtti bírósági megszüntetését olyan esetekben, amikor egy személy visszatért az eredeti uniós joghatóságába. Nem álltak azonban rendelkezésre adatok ezen eljárásra vonatkozóan a kerethatározattal való viszonylatában.

A szakértők hangsúlyozzák, hogy a 2008/947/IB kerethatározat célja az, hogy a felügyeleti intézkedést elrendelő határozat átruházása révén támogassák a személy társadalomba való beilleszkedését és integrációját. Következésképpen a felügyeleti intézkedést elrendelő határozat hatályon kívül helyezése, nem pedig annak átruházása az, ami nem felel meg e célnak.

Úgy tűnt, hogy a bizalommal, a más joghatóságok felügyeleti lehetőségeire és gyakorlatára vonatkozó korlátozott ismeretekkel, valamint a munkaterheléssel kapcsolatos aggályok befolyásoló tényezők voltak a kerethatározat korlátozott alkalmazása tekintetében.

A hatóságok beszámoltak néhány nehézségről az eszköz alkalmazását illetően, és anekdotikusan utaltak egy, a Cseh Köztársaságot érintő ügyre. Ebben az ügyben a kibocsátó állam visszavonta a tanúsítványt, mivel nehézséget okozott úgy áthidalni a Magyarországon alkalmazandó intézkedés és a kibocsátó államban előírt intézkedés közötti eltéréseket, hogy meg lehessen valósítani az átalakítást. Úgy tűnik, hogy nemcsak az alternatív szankciók időtartamával, hanem azok egyenértékűségével és jellegével kapcsolatban is nehézségek merültek fel. Ez bizonyos esetekben lehetetlenné tette a kerethatározat 9. cikke szerinti átalakítást.

A szakértők megjegyzik, hogy a jelentős számú ügy kezelésével kapcsolatos tapasztalat hiánya magyarázatot adhat arra, hogy miért merültek fel nehézségek az átalakítással kapcsolatos kérdések megoldása terén. A más illetékes hatóságokkal folytatott további konzultáció, eszme- és tapasztalatcsere, valamint egy nemzeti szinten szakértő- és adatforrásként eljáró központi hatóság kijelölése segíthet meghatározni az ilyen átalakítások kielégítő megoldásának módjait, és ezáltal megkönnyítheti az átruházást.

A kerethatározatot, valamint a nemzetközi képzéseket és legjobb gyakorlatokat ismerő jogi és szakmai szakértőkből álló kis testület létrehozása szintén támogatná és erősítené a problémamegoldási tapasztalatot és az átalakítással kapcsolatos legtöbb kérdés megoldását.

Más esetekben a Pártfogó Felügyelői Szolgálat leírta, hogy a magyar bíróságok által hozott, felügyeleti intézkedést elrendelő határozatokat miként követik nyomon és felügyelik távolról olyan esetekben, amikor a személy elhagyta Magyarországot, hogy egy másik uniós tagállamban éljen. Ezt a felügyeletet főként telefonon végzik, a joghatóságot elhagyó felügyelt személlyel egyetértésben.

A szakértők úgy vélik, hogy a távfelügyelet e formája igen csekély értékkel bír, ha van egyáltalán értéke. A felügyeleti szerv nem rendelkezik független eszközökkel a határozat feltételeinek való megfelelés ellenőrzésére. Ezenkívül a felügyeleti szervnek valószínűleg nincs tudomása az adott személy tartózkodási helyén nyújtott támogatásról, kezelésről és bármely más szolgáltatásról, és nem tud ahhoz hozzáférni, és nem is rendelkezik olyan helyi létesítményekkel, amelyek lehetővé tennék az otthoni látogatásokat vagy a személyes találkozókat. Ez egy nem kielégítő „történelmi” gyakorlat, amelyet a legtöbb joghatóságban a felügyeleti intézkedést elrendelő határozatoknak a 2008/947/IB kerethatározat szerinti átruházása váltott fel.

Az értékelő csoport úgy véli, hogy a joghatóságon kívül és más uniós tagállamokban élő személyeknek a Pártfogó Felügyelői Szolgálat általi, telefonon keresztül történő, szokászerű távfelügyelete nem felel meg az érdemi és hatékony felügyelet követelményeinek. E gyakorlat a nemzeti hatáskörök területén kívüli, azon tagállam hatósága nélküli gyakorlását jelenti, amelyben az érintett személy felügyelete történik. Ezt a gyakorlatot meg kell szüntetni. Ezeket a hatásköröket a 2008/947/IB kerethatározatnak megfelelően át kell ruházni.

A Magyarországon pártfogó felügyelet hatálya alá tartozó uniós polgárok számára vagy megoszlására vonatkozó adatokat általában nem tettek közzé. Ezen értékelés céljára a következő számadatokat nyújtották be:

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat által 2021. szeptember 30-án (Budapesten és az országban egyaránt) kezelt ügyek által érintett, legalább egy uniós tagállam állampolgárságával rendelkező személyek száma

2021. szeptember 30-án folyamatban lévő ügyek		
Állampolgárság	Az ügy típusa	
	Közösségi büntetés végrehajtása	Egyéb intézkedések végrehajtása pártfogó felügyelet keretében
Belga	1	
Cseh	2	
Holland		1
Lett	1	
Litván	8	1
Német	1	1
Olasz		1
Osztrák	1	1
Román	25	12
Szlovák	1	6
Összesen:	40	23
	63	

A 2008/947/IB kerethatározat alkalmazásának előmozdítása érdekében a magyar hatóságoknak közzé kellene tenniük az összes olyan uniós polgár adatait, akik jogosultak lehetnek próbaidő felügyeletének átruházására vagy feltételes szabadságra bocsátási időszakra, valamint a kerethatározatban előírányzott minden egyéb intézkedésre. Közülük sokan állandó lakóhellyel rendelkezhetnek Magyarországon. Mások azonban jogosultak lehetnek arra és érdekeltek lehetnek abban, hogy kérelmezzék próbaidejük vagy alternatív szankcióik felügyeletének más uniós tagállamra való átruházását. A jogosult személyekre vonatkozó adatok fontos első lépést jelentenének a felügyelet átruházására való jogosultságra vonatkozó információk megosztásában és terjesztésében.

A Magyarországon felügyelet alatt álló uniós polgárok részére a megfelelő nyelveken tájékoztató és ismeretterjesztő anyagokat kell biztosítani. A pártfogó felügyelőket ki kell képezni és fel kell készíteni arra, hogy az általuk felügyelt jogosult személyek számára tájékoztatást nyújtsanak a 2008/947/IB kerethatározat szerinti átruházási lehetőségekről, és ezzel kapcsolatban megfelelő tájékoztatásban kell részesíteni őket. Mint már említettük, a helyszíni látogatás idején más tagállamok 1 281 állampolgára volt a magyar börtönökben. A felügyelt feltételes szabadságra bocsátás vagy a pártfogó felügyeletre vonatkozó egyéb határozatok hatálya alá tartozó jogosult személyek száma nem volt ismert.

Néhányan úgy vélték, hogy ez az eszköz elsősorban a szoros kapcsolatokkal, gyakori interakcióval és magasabb szintű együttműködéssel rendelkező tagállamok számára hasznos, például azokban az esetekben, amikor a polgárok gyakran lépik át oda-vissza a határokat, mint például a Benelux-államokban. A 2008/947/IB kerethatározat alapjául szolgáló elvek közé tartozik a tagállamok közötti kölcsönös bizalom és megértés fokozása, különös tekintettel büntető igazságszolgáltatási rendszereikre és szerveikre. Ez megkönnyítené a szabad mozgást és a munkaerő mozgását, valamint támogatná a társadalomba való beilleszkedést és integrációt. Noha célszerű, hogy a szomszédos tagállamok között jó együttműködés valósuljon meg, ennek a bizalomnak és együttműködésnek az Európai Unió valamennyi tagállama tekintetében érvényesülnie kell.

Fontos, hogy a központi hatóság országos és regionális adatokat gyűjtsön és jelentsen azokról az esetekről, amelyekben a 2008/947/IB kerethatározattal összefüggésben kérelmeket vettek kézhez vagy nyújtottak be. Ez alapul szolgálna a képzéshez, az információk terjesztéséhez és az ismertség növeléséhez, valamint a szakpolitika, a tervezés és a gyakorlati alkalmazás fejlesztéséhez.

A szakértők úgy vélik, hogy a 2008/947/IB kerethatározat alkalmazásának annak lehetővé tétele céljából történő előmozdítása, hogy az uniós polgárok felügyeletére saját joghatóságukban vagy más uniós joghatóságban kerülhessen sor, kis mértékben csökkentheti a Pártfogó Felügyelői Szolgálat munkaterhét és esetlegesen a börtönnépességet Magyarországon. Emellett a 2008/947/IB kerethatározat más uniós tagállamokban történő alkalmazása segíthetne annak biztosításában, hogy a más joghatóságokban felügyelt magyar állampolgárokat Magyarországon felügyeljék. Ez a társadalomba való jobb beilleszkedésük és integrációjuk érdekét szolgálná.

6.3. Képzés

A képzéssel kapcsolatos általános információk a 3.6. pontban találhatók.

Tekintettel arra, hogy a kerethatározatokkal kapcsolatban nem áll rendelkezésre a büntető igazságszolgáltatási szakembereknek szánt célzott képzés és dokumentált információterjesztés, nem meglepő, hogy a 2008/947/IB kerethatározatot csak korlátozott mértékben ismerik és alkalmazzák. Az erre a kerethatározatra összpontosító, a pártfogó felügyelőket, bírákat, ügyészeket és más jogi képviselőket és szakembereket célzó képzés segítené felhívni az érdekelt felek figyelmét e kölcsönös elismerési eszköz céljára és a benne rejlő lehetőségekre.

Úgy tűnik, hogy nem ismerik az EU-ban rendelkezésre álló képzési támogatást és erőforrásokat. Pozitív lépés lenne, ha magyar szakértők, jogi szakemberek és pártfogó felügyelők is részt vennének a 2008/947/IB kerethatározat alkalmazását támogató különböző európai büntető igazságszolgáltatási szakmai hálózatokban és projekteken. Például a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározattal kapcsolatban a Pártfogó Felügyelői Szolgálatok Európai Szövetsége (CEP) (www.cep-probation.org) nyílt szakértői hálózati csoportot hozott létre e konkrét kerethatározatokkal kapcsolatban. A csoport tagjai megosztják szakértelmüket, tapasztalataikat és ismereteiket, valamint előmozdítják a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazását a pártfogó felügyelői szolgálatok és a szakemberek körében. Emellett a Bizottság által finanszírozott PONT-projekt (www.probationobservatory.eu) egy sor ingyenes online képzést biztosít a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásáról, a szükséges dokumentáció elkészítéséről, valamint az átalakítási és átruházási eljárások lebonyolításáról.

A felügyeletben közvetlenül részt vevő pártfogó felügyelők figyelmének felkeltése és képzésük értékes lépést képezne a kerethatározatok alkalmazásának előmozdítása terén. Ez biztosítaná a jogosult uniós polgárok arról való tájékoztatását is, hogy a társadalomba való beilleszkedésük és integrációjuk érdekében másik uniós tagállamba költözhetnek, és ott felügyelet alá helyezhetők. Azt is biztosítaná, hogy a Pártfogó Felügyelői Szolgálat jobb információkkal rendelkezzen ahhoz, hogy a más uniós tagállamban lakóhellyel rendelkező magyar állampolgárok felügyeletét az adott joghatóság megfelelő, egyenértékű felügyelői szolgálatára ruházzák át.

Egy (szakmai/jogi) kézikönyv, amely lépésről lépésre iránymutatást nyújt a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazási és végrehajtási eljárásairól, fontos forrás lenne a gyakorló szakemberek számára. Különösen hasznos lenne azokban az esetekben, amikor a jogosult személyekkel való kapcsolatfelvétel ritka, és kevés tapasztalat áll rendelkezésre.

Célszerű lenne, hogy a Bizottság központilag kidolgozza és terjessze a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározatra vonatkozó általános tájékoztató füzetek és információs csomagok mintáit. Ezeket az egyes tagállamoknak át kell majd alakítaniuk annak érdekében, hogy a joghatóságuk alá tartozó helyi szabályozásokat és kapcsolattartó pontokat beépítsék azokba, majd terjesszék őket.

A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározatról szóló, a felügyelt személy nyelvén készült általános tájékoztató füzeteket és információs csomagokat kell kidolgozni és terjeszteni a Pártfogó Felügyelői Szolgálat által Magyarországon és más tagállamokban felügyelt jogosult személyek számára. Ezek előmozdítanák a 2008/947/IB kerethatározat rendelkezéseinek és előnyeinek megismerését és az azokhoz való hozzáférést. Célszerű lenne hasonló ismeretterjesztő és tájékoztató anyagokat biztosítani a felügyeletet ellátó pártfogó felügyelői személyzet számára.

Az Igazságügyi Minisztérium ugyanakkor statisztikát közölt a 2018–2021-es évekre vonatkozóan a Pártfogó Felügyelői Szolgálat által szervezett képzésekről.

Képzések a Pártfogó Felügyelői Szolgálatnál 2018				
A képzés címe	Évente	Óra évente	Az összes képzési óra évente	Résztvevők
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – általános jogi képzés	1	16	16	45
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – Kriminológia, a gyermekek és kiskorúak védelme, szociális munka, addiktológia, adatvédelem, statisztika, áldozatvédelem	1	16	16	47
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – konkrét ügytípusokkal kapcsolatos gyakorlati készségek	1	16	16	34
Képzés az új büntetőeljárás törvényéről és a Pártfogó Felügyelői Szolgálat működési szabályairól	2	6	12	296
Az áldozatok azonosításának módszertana	2	4	8	188
A felügyeletről pártfogó felügyelőknek	2	6	12	31
A közérdekű munka megszervezése és felügyelete – a pártfogó felügyelők továbbképzése	2	6	12	53
Mentor közvetítők elméleti képzése	1	8	8	20
Mentor közvetítők találkozója	1	8	8	21
A helyreállító igazságszolgáltatás technikái – a közvetítők továbbképzése	1	30	30	16
			138	751

**Képzések a Pártfogó Felügyelői Szolgálatnál
2019**

A képzés címe	Évente	Óra évente	Az összes képzési óra évente	Résztvevők
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – általános jogi képzés	1	16	16	28
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – Kriminológia, a gyermekek és kiskorúak védelme, szociális munka, addiktológia, adatvédelem, statisztika, áldozatvédelem	1	16	16	29
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – konkrét ügytípusokkal kapcsolatos gyakorlati készségek	1	16	16	16
A pártfogó felügyelők képzése a fiatal elkövetőkkel foglalkozó programok vezetésére	1	20	20	26
A gyermekeket érintő ügyekkel foglalkozó pártfogó felügyelők képzése	3	12	36	60
A felügyeletről pártfogó felügyelőknek	2	24	48	31
A közérdekű munka megszervezése és felügyelete – a pártfogó felügyelők továbbképzése	2	6	12	44
Módszertani továbbképzés mentor közvetítők számára – Mentorok találkozója	1	8	8	20
Közvetítők elméleti képzése	2	6	12	30
Mentor közvetítők elméleti képzése	1	6	6	21
Közvetítők képzése	1	60	60	21
			250	326

Képzések a Pártfogó Felügyelői Szolgálatnál 2020				
A képzés címe	Évente	Óra évente	Az összes képzési óra évente	Résztvevők
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – általános jogi képzés	1	16	16	39
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – Kriminológia, a gyermekek és kiskorúak védelme, szociális munka, addiktológia, adatvédelem, statisztika, áldozatvédelem	1	16	16	43
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – konkrét ügytípusokkal kapcsolatos gyakorlati készségek	1	16	16	22
A pártfogó felügyelők képzése a fiatal elkövetőkkel foglalkozó programok vezetésére	0	20	0	0
Képzés a Pártfogó Felügyelői Szolgálat Hivatala új informatikai rendszerének használatáról	15	6	90	360
Képzés a Pártfogó Felügyelői Szolgálat Hivatala új informatikai rendszerének használatáról – Konzultáció	2	4	8	54
A felügyeletről pártfogó felügyelőknek	1	24	24	10
A közösségi büntetés megszervezése és felügyelete – a pártfogó felügyelők továbbképzése	2	6	12	35
Közvetítők gyakorlati képzése	2	14	28	31
Elméleti továbbképzés mentor közvetítők számára – Mentorok találkozója	1	6	6	18
Közvetítők módszertani továbbképzése – regionális képzés, esettanulmányok	3	6	18	37
Mentor közvetítők gyakorlati képzése	1	14	14	16
			248	665

Képzések a Pártfogó Felügyelői Szolgálatnál 2020				
A képzés címe	Évente	Óra évente	Az összes képzési óra évente	Résztvevők
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – általános jogi képzés	1	16	16	26
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – Kriminológia, a gyermekek és kiskorúak védelme, szociális munka, addiktológia, adatvédelem, statisztika, áldozatvédelem	1	16	16	21
Új pártfogó felügyelők képzése – szakmai előkészítő képzés – konkrét ügytípusokkal kapcsolatos gyakorlati készségek	1	16	16	11
A felügyeletről pártfogó felügyelőknek	1	24	24	15
Képzés a Pártfogó Felügyelői Szolgálat Hivatala új informatikai rendszerének használatáról	2	6	12	31
Alapképzés a Pártfogó Felügyelői Szolgálat adminisztratív személyzete számára	1	7	42	9
Pártfogó felügyelők továbbképzése – A kapcsolati erőszak eseteinek azonosítása és kezelése	1	6	6	153
A pártfogó felügyelők továbbképzése – Esettanulmány a közösségi büntetés végrehajtásáról	2	3	6	22
A pártfogó felügyelők továbbképzése – Esettanulmány a megelőző pártfogó felügyeletről	1	4	4	13
A pártfogó felügyelők képzése a fiatal elkövetőkkel foglalkozó programok vezetésére	1	20	20	20
Pártfogó felügyelők továbbképzése – A kapcsolati erőszakkal kapcsolatos interaktív képzés	1	16	16	
Mentor közvetítők módszertani továbbképzése – Mentorok találkozója	1	6	6	19
Közvetítők módszertani továbbképzése – regionális képzés, esettanulmányok	5	6	30	53
Közvetítők gyakorlati képzése	2	14	28	28

Mentor közvetítők továbbképzése – a mentorálási folyamat során szerzett gyakorlati tapasztalatok	1	6	6	17
			248	438

Konklúziók

- Az EEP-vel és az elítélt személyek átszállításával ellentétben Magyarországon nincs a 2008/947/IB kerethatározatért felelős kijelölt központi hatóság.
- A 2008/947/IB kerethatározat tekintetében illetékes hatóság 113 kerületi bíróságon található. Nincs bizonyíték arra, hogy létezne egy strukturált és központosított eljárás az átruházás iránti kérelmek, valamint a próbaidő alatti magatartási szabályoknak vagy alternatív szankcióknak a 2008/947/IB kerethatározat szerinti átalakítására irányuló kérelmek átvételére és kibocsátására.
- Az a tény, hogy a 2008/947/IB kerethatározattal kapcsolatban az illetékes hatósági döntéshozatal 113 kerületi bíróság között oszlik meg, arra utal, hogy valószínűtlen, hogy lenne olyan bíróság vagy szakértő, amely önmaga rendelkezik az összetett kérelmek vagy megkeresések kezeléséhez szükséges mélyreható tapasztalattal és ismeretekkel.
- A 2008/947/IB kerethatározatot ritkán alkalmazzák. Ennek oka a gyakorló jogászok, köztük az ügyvédek ismereteinek hiánya, az alternatív szankciók jellegével és időtartamával kapcsolatos jogi szabályozások közötti különbségek, a más joghatóságok rendszereivel kapcsolatos bizalom vagy ismeretek esetleges hiánya, valamint az az általános benyomás, hogy ez az eszköz nem hasznos. A Magyarországon felügyelet alatt álló, vagy már Magyarország területén kívül élő, távfelügyelet alatt álló, jogosult személyek körében sem ismert a felügyelet átruházásának lehetősége.

- A próbaidő alatti magatartási szabályok betartása tényleges felügyeletének hiánya, valamint az ismeretek, továbbá a helyi erőforrásokhoz és végrehajtáshoz való hozzáférés hiánya miatt nem tanácsos a határokon átnyúló távfelügyelet. A 2008/947/IB kerethatározat szerinti tanúsítványt mindig ki kellene tölteni és el kellene küldeni.
- Ezen eszköznek a társadalomba való beilleszkedés érdekében történő fokozott és hatékony alkalmazása szükségessé teszi a 2008/947/IB kerethatározat rendelkezéseivel kapcsolatos tudatosság növelését és információk terjesztését – egy egyablakos ügyintézési ponton keresztül – a legfontosabb érdekelt felek, nevezetesen az ügyészek, bírák, ügyvédek, pártfogó felügyelők, valamint a jogosult felügyelt személyek körében.
- A Magyarországról történő esetleges átruházásokkal kapcsolatos külső és belső vizsgálatok tekintetében jelentős ismeret- és információhiányt okoz a központi tájékoztatási kapcsolattartó pont hiánya, valamint a 2008/947/IB kerethatározat magyarországi alkalmazásával kapcsolatos tanácsadás és iránymutatás hiánya. Valószínű, hogy ez fontos tényező a 2008/947/IB kerethatározat korlátozott alkalmazását illetően.
- A 2008/947/IB kerethatározathoz kapcsolódó (az illetékes hatóságokat támogató) egyablakos ügyintézési pont létrehozása lehetővé tenné a magyar gyakorlati szakemberek számára, valamint nemzetközi vizsgálatok során, hogy a kérelmeknek az érintett magyarországi illetékes hatósághoz vagy egy magyar illetékes hatóságon keresztül egy másik európai joghatóság központi hatóságához történő benyújtását megelőzően ismeretekhez és szakértői iránymutatáshoz lehessen hozzáférni.

7. AZ IGAZSÁGÜGYI FELÜGYELETET ELRENDELŐ EURÓPAI HATÁROZATRÓL SZÓLÓ 2009/829/IB KERETHATÁROZAT

7.1. A 2009/829/IB kerethatározat tekintetében illetékes hatóságok

A 2012. évi CLXXX. törvény 87. §-a nem határozza meg azt a konkrét bíróságot, amely a 2009/829/IB kerethatározat szerinti tanúsítvány kibocsátására illetékességgel rendelkezik. Ennek ellenére a helyszíni látogatást követően nyújtott pontosítások szerint az illetékes kibocsátó hatóság a konkrét vizsgálattal megbízott kerületi bíróság.

Az illetékes végrehajtó hatóság az a kerületi bíróság, amelynek illetékességi területén az érintett személy él. Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság az illetékes végrehajtó hatóság⁷⁴. Ha a személy tartózkodási helye ismeretlen, szintén a Budai Központi Kerületi Bíróság az illetékes hatóság.

Meglepő módon, a próbaidőt megállapító határozatokhoz hasonlóan (lásd fent) egyetlen központi hatóságot sem jelöltek ki a 2009/829/IB kerethatározat tekintetében. A határozatok átruházására a közvetlen kommunikáció elve alkalmazandó⁷⁵.

7.2. A 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásának elmulasztásával kapcsolatos problémák

A 2009/829/IB kerethatározatot nagyon ritkán alkalmazzák. Nyilvántartott statisztikák nincsenek. Mindazonáltal nagyjából legfeljebb 10 vagy 20 esetet azonosítottak.

E kölcsönös elismerési eszköz minimális használatának fő oka az, hogy az érdekelt felek nem tudnak róla és nem ismerik azt. Ennek megfelelően a bírák, ügyészek és ügyvédek ritkán veszik figyelembe az ezen eszköz által biztosított lehetőségeket. Az ügyvédek e területen betöltött szerepe különösen fontos. A kerethatározat alkalmazásának előmozdítása csökkentheti az előzetes letartóztatásban lévő és tárgyalásra váró személyek számát, valamint a börtönnépességet Magyarországon.

⁷⁴ A 2012. évi CLXXX. törvény 74. §-ának (1) bekezdése.

⁷⁵ A 2012. évi CLXXX. törvény 88. §-ának (2) bekezdése, 75. §-a és 78. §-ának (3) bekezdése.

Emellett ezen eszköz használatának hiánya egy bizonyos „szemléletmódhoz” is kapcsolódhat. Ez a szemléletmód feltételezi, hogy a vádlottak vagy terheltek jelenléte az eljárás során valamilyen okból szükséges (nyomozási intézkedések végrehajtása, jelenlét a tárgyalási szakaszban stb.). Ennek következtében az illetékes nyomozó hatóság nem hajlandó engedélyezni, hogy a személy elhagyja az országot. Úgy tűnik, hogy a magyar hatóságok nem bíznak az ilyen alternatív intézkedések hatékonyságában a szökés veszélyének elhárítása tekintetében. A 2009/829/IB kerethatározat alkalmazása csak akkor tekinthető a személy őrizetben tartásának alternatívájaként, ha a másik tagállamban való tartózkodás megerősítést nyert, és az érintett illetékes hatóság egyetért ezzel. A 2009/829/IB kerethatározat alkalmazása nem lenne szükséges kisebb súlyú bűncselekmények vagy szabálysértések esetében. Ezeket sürgősséggel kell elintézni.

A 2008/947/IB kerethatározattal kapcsolatban a nagymértékben integrált tagállamokat, valamint a „távfelügyeletet” illetően a 6.2. pontban tett észrevételek értelemszerűen alkalmazhatók a 2009/829/IB kerethatározattal kapcsolatban. Szem előtt kell tartani, hogy más eszközökkel ellentétben a kibocsátó és a végrehajtó hatóság közötti interakciónak folyamatosnak kellene lennie. Ennek az az oka, hogy a végrehajtási eljárás során a végrehajtó hatóságnak naprakész tájékoztatást kell nyújtania a kibocsátó hatóság számára a kiszabott intézkedések felügyeletének betartásáról: az intézkedések minden megsértését be kell jelenteni annak érdekében, hogy a kibocsátó hatóság elfogadhassa a további határozatokat⁷⁶. Ez nem mindig történik meg. A kommunikáció hiánya nemkívánatos következményekkel járhat.

Előfordult, hogy az igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozat iránti kérelem sikertelen volt. Azon döntésnek, hogy az érintett személyt nem adták át a másik érintett tagállamnak, annak a potenciális kockázata volt az oka, hogy az adott személy a Covid idején nem áll rendelkezésre Magyarországon a tárgyalási szakaszban.

Egy másik, kibocsátó hatósággént eljáró tagállamot érintő ügyben a felügyeleti intézkedés a terhelttel szemben elrendelt bünyügyi felügyelet volt. Ebben az esetben a magyar jog szerint letelt az intézkedés nyomon követésének leghosszabb időtartama⁷⁷, és a kibocsátó hatóság nem válaszolt a bünyügyi felügyelet időtartamának meghosszabbítása iránti kérelem benyújtásakor. Végül a felügyeletet meg kellett szakítani. A szakértők szerint ez jól mutatja, hogy hatékony kommunikációs csatornákra és jó kapcsolatokra van szükség az illetékes hatóságok között.

⁷⁶ A 2009/829/IB kerethatározat 18. cikkének (1) bekezdése és 19. cikkének (3) bekezdése.

⁷⁷ A 2009/829/IB kerethatározat 20. cikke (2) bekezdésének b) pontja.

7.3. Képzés

A képzéssel kapcsolatos általános információk a 3.6. pontban találhatók. Ezenkívül a 2009/829/IB kerethatározattal kapcsolatos képzés szükségességét érintő észrevételeket a 6.3. pont tartalmazza.

A 2009/829/IB kerethatározatra összpontosító képzés segítene felhívni az érdekelt felek figyelmét a kölcsönös elismerési eszköz célkitűzéseire és az általa nyújtott lehetőségekre.

7.4. Konklúziók

- Az EEP-vel és az elítélt személyek átszállításával ellentétben nincs a 2009/829/IB kerethatározat tekintetében kijelölt központi hatóság.
- Ezt az eszközt ritkán alkalmazzák Magyarországon. Az illetékes hatóságok nem hajlandók olyan esetekben lehetővé tenni a gyanúsított/terhelt számára, hogy elhagyja az országot, amikor az eljárás során szükség lesz a jelenlétére. Ez azt jelenti, hogy a nemzeti hatóságok nem élnek az eszköz rendeltetésével.
- A kibocsátó és a végrehajtó hatóság közötti folyamatos, az intézkedéseknek való megfelelés nyomon követését célzó interakció nem könnyű. Jelentős elkötelezettségre van szükség a végrehajtó hatóság részéről arra vonatkozóan, hogy haladéktalanul közölje az előírt intézkedéseknek való meg nem felelést.

8. ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK, AJÁNLÁSOK ÉS LEGJOBB GYAKORLATOK

8.1. Magyarország javaslatai

A magyar hatóságok nem tettek javaslatokat.

8.2. Ajánlások

A Magyarország értékelésében közreműködő szakértői csoport kielégítően át tudta tekinteni a magyar rendszert az irányelvek és a rendelet gyakorlati végrehajtása és működése tekintetében.

E jelentésnek az érintett munkacsoport általi elfogadásától számított 18 hónapon belül Magyarországnak intézkedéseket kell tennie az alábbiakban említett ajánlások nyomán.

Az értékelő csoport számos ajánlást megfogalmazott, amelyeket a magyar hatóságok elé terjesztett. Emellett kapcsolódó, különböző bevált gyakorlatokon alapuló ajánlásokat nyújtanak be az EU-nak, az uniós intézményeknek és ügynökségeknek, valamint az Eurojustnak és az EIH-nak is.

8.2.1. Ajánlások Magyarország számára

8.2.1.1. Horizontális ajánlások

1. ajánlás: Magyarországnak a 2002/584/IB és a 2008/909/IB kerethatározattal összhangban be kell határolnia a központi hatóság szerepét az illetékes hatóságok közötti közvetlen kapcsolatfelvétel előmozdítása érdekében (vö. 3.1.1. és 4.1.1.).

2. ajánlás: Magyarországnak folytatnia kell a börtönkörülmények javítására irányuló erőfeszítéseit, hogy azokat az Európai Bíróság ítéleteivel összhangban az uniós normáknak megfelelő szintre emelje annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a keresett személyek átadásának más tagállamok általi megtagadása (vö. 3.3.1.).

3. ajánlás: Magyarországnak fontolóra kell vennie az EIH-kapcsolattartók számának növelését, és azokat magasan képzett, vezető jogi szakértők közül kell kiválasztania (vö. 3.4.).

8.2.1.2. A Tanács 2002/584/IB kerethatározata tekintetében

4. ajánlás: A 2002/584/IB kerethatározattal összhangban az EEP végrehajtását illetően nem szabad kötelezővé tenni a megtagadás nem kötelező okait. A cél a kölcsönös elismerés elvének az előmozdítása és annak lehetővé tétele, hogy a bíróság gyakorolhassa mérlegelési jogkörét (vö. 3.3.3.).

5. ajánlás: A kölcsönös értékelés negyedik fordulójának ajánlásai nyomán intézkedéseket kell hozni (vö. 3.3.3.).

8.2.1.3. A Tanács 2008/909/IB kerethatározata tekintetében

6. ajánlás: Biztosítani kell, hogy kizárólag a kibocsátó hatóság dönthessen arról, hogy az elítélt személy átszállítása a társadalomba való beilleszkedés érdekét szolgálja-e. Helyénvaló, hogy az Igazságügyi Minisztérium ne avatkozhasson be a döntéshozatali folyamatba (vö. 4.1.1.).

7. ajánlás: Az illetékes kibocsátó bíróság által az elítélt személyek átszállításával kapcsolatban hozott határozatnak minden bírósági határozat tekintetében megfellebbezhetőnek kell lennie. (vö. 4.1.2.1.)

8. ajánlás: A magyar hatóságoknak folytatniuk kell a 2022 januárjában megkezdett azon gyakorlatot, mely szerint a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítvány kibocsátását nem csak az elítélt személy kérésére, hanem saját kezdeményezésükre is mérlegelik. (vö. 4.3.2.)

9. ajánlás: Magyarországnak minden elítélt személy számára rendelkezésre kell bocsátania a releváns információkat, beleértve az átszállításhoz való jogra vonatkozó információkat is. Ezt hozzáférhető formátumban és az érintett személy nyelvén kell megtenni. (vö. 4.9.)

10. ajánlás: A 2008/909/IB kerethatározattal összhangban nem szabad kötelezővé tenni az elítélt személyek átszállításának végrehajtása tekintetében a megtagadás nem kötelező okait. A cél a kölcsönös elismerés elvének az előmozdítása és annak lehetővé tétele, hogy a bíróság gyakorolhassa mérlegelési jogkörét (vö. 4.5.).

8.2.1.4. A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat tekintetében

11. ajánlás: Magyarországon foglalkozni kell a más tagállamok tárgyalás előtti és utáni felügyeleti gyakorlatába vetett bizalom és az ezzel kapcsolatos ismeretek kérdésével, és javítani kell azokat. A cél a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazásának fokozása (vö. 7.2.).

12. ajánlás: A Magyarországra irányuló és az onnan történő lehetséges átszállításokkal kapcsolatos külső és belső vizsgálatok tekintetében Magyarországnak központi kapcsolattartó pontot kell létrehoznia a 2008/947/IB kerethatározat alkalmazásával kapcsolatos tájékoztatás, tanácsadás és iránymutatás céljából (vö. 6.4.).

13. ajánlás: A bírósági végzés végrehajtása és a személy társadalomba való beilleszkedése érdekében továbbra is alkalmazni kell a felügyelet-átruházást, és lehetőség szerint meg kell könnyíteni azt (vö. 6.2.).

14. ajánlás: Magyarországnak ki kell jelölnie egy központi hatóságot vagy szervet, amely a 2008/947/IB kerethatározat és a 2009/829/IB kerethatározat értelmében Magyarországon a felügyelet átruházására jogosult személyekre vonatkozó adatok gyűjtéséért és bejelentéséért lenne felelős (vö. 6.2.).

15. ajánlás: Magyarországnak ki kell jelölnie egy központi hatóságot vagy szervet, amely az olyan személyek tartózkodási helyére vonatkozó adatok és információk gyűjtéséért és bejelentéséért lenne felelős, akikkel szemben magyar bíróságok felügyeleti intézkedést elrendelő határozatokat hoztak, de akik más tagállamban rendelkeznek lakóhellyel és a 2008/947/IB kerethatározat értelmében jogosultak lennének a felügyelet átruházására (vö. 6.2.).

16. ajánlás: Meg kell szüntetni a Magyarországon kívül, más uniós tagállamokban élő személyeknek a Pártfogó Felügyelői Szolgálat általi telefonos távfelügyeletét, és ezt a felügyeletet a 2008/947/IB kerethatározatnak megfelelően át kell ruházni (vö. 6.2.).

8.2.1.5. A képzés tekintetében

17. ajánlás: A kölcsönös jogsegéllyel kapcsolatos ügyekkel foglalkozó ügyvédeknek megfelelő képzésben kell részesülniük, hogy ügyfeleik számára minőségi tanácsadást tudjanak nyújtani. E célból kézikönyvet vagy iránymutatásokat lehetne kidolgozni (vö. 3.4. és 3.5.).

18. ajánlás: A kölcsönös elismerési eszközök alkalmazásában részt vevő valamennyi érdekelt felet egy asztalhoz kell ültetni közös képzési és hálózátépítési rendezvények céljából. A cél az együttműködés, a kölcsönös bizalom és megértés javítása a szemléletbeli különbségek tekintetében (vö. 3.5.).

19. ajánlás: A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározatra összpontosító képzést kell szervezni valamennyi érdekelt fél (bírák, ügyészek, ügyvédek és pártfogó felügyelők) számára. Ez javítaná az ismereteket és fokozná az együttműködést, valamint fokozná az ilyen eszközökkel kapcsolatos kölcsönös bizalmat és ismereteket, továbbá azok alkalmazását (vö. 6.3. és 7.3. pont).

20. ajánlás: A magyar szakértőknek fokozniuk kell részvételüket a 2008/947/IB kerethatározat alkalmazását támogató különböző európai büntető igazságszolgáltatási szakmai hálózatokban és projektekben (vö. 6.3.).

21. ajánlás: A 2008/947/IB kerethatározat alkalmazása tekintetében fokozni kell a Pártfogó Felügyelői Szolgálat felügyeletben közvetlenül részt vevő személyzetének tájékozottságát és képzését. A cél a társadalomba való beilleszkedés kilátásainak javítása (vö. 6.3.).

22. ajánlás: A 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározatról szóló, a felügyelt személy nyelvén készült általános tájékoztató füzeteket és információs csomagokat kell kidolgozni és terjeszteni a Pártfogó Felügyelői Szolgálat által Magyarországon felügyelt jogosult személyek, valamint a más tagállamokban élő jogosult személyek számára. Ez javítaná az ismereteket, valamint növelné a felügyeleti gyakorlatba vetett bizalmat és hitet (vö. 6.3.).

8.2.2. Ajánlások egyes más tagállamok számára

23. ajánlás: A tagállamoknak – végrehajtó hatóságként eljárva – figyelembe kell venniük az EUB által az EJEB ítélkezési gyakorlatával összhangban a börtönkörülményekre vonatkozóan meghatározott normákat annak megállapítása érdekében, hogy fennáll-e az embertelen vagy megalázó bánásmód kockázata. Helyénvaló, hogy a szigorúbb normák ne eredményezzék az átadás megtagadását (vö. 3.3.1.).

24. ajánlás: Helyénvaló, hogy a börtönkörülményekre vonatkozó információkat csak a végrehajtó tagállam kérjen, az átmenő átszállításban érintett országok ne (vö. 3.4.).

25. ajánlás: Alapvető fontosságú, hogy a végrehajtó állam – amennyiben lehetséges – átvegye a nyomozást vagy a büntetés végrehajtását azt követően, hogy egy személy átadását a büntetés-végrehajtási körülmények miatt megtagadták. Ezzel el lehetne kerülni a büntetlenséget (vö. 3.3.1.).

26. ajánlás: A sürgősségi késedelmek elkerülése érdekében az illetékes kibocsátó hatóságoknak a kiegészítő információk iránti megkereséseket a végrehajtó hatóságok által meghatározott határidők kellő figyelembevételével kell teljesíteniük (vö. 3.4.).

27. ajánlás: Az illetékes kibocsátó hatóságoknak minden esetben átfogó módon kell kitölteniük a tanúsítványokat (vö. 3.4.).

28. ajánlás: A végrehajtó hatóságoknak mindig tájékoztatniuk kell a kibocsátó hatóságot arról, hogy a keresett személy mennyi idő töltött őrizetben az államukban, mégpedig akkor, amikor az illetőt ténylegesen átadják a kibocsátó tagállamnak (vö. 3.4.). Különösen üdvözlendő lenne az arra vonatkozó tájékoztatás is, hogy a specialitás szabálya alkalmazandó-e.

29. ajánlás: Amennyiben a bírósági tárgyalást videókapcsolaton keresztül kell lefolytatni, rendkívül fontos, hogy ez ne akadályozza a védelemhez való jogot, és hogy mindig biztosított legyen a vádlott és ügyvédje közötti privát beszélgetés (vö. 3.4. pont).

30. ajánlás: A 2008/909/IB kerethatározat tekintetében illetékes végrehajtó hatóságoknak eseti alapon meg kell vizsgálniuk, hogy szükség van-e az ítélet teljes szövegének fordítására vagy csak a megfelelő részeinek fordítására. A cél erőforrások és idő megtakarítása (vö. 4.2.).

31. ajánlás: A tanúsítványnak a 2008/909/IB kerethatározat szerinti továbbításakor a kibocsátó hatóságoknak mindig csatolniuk kell az elítélt személy véleményét tartalmazó dokumentumot (vö. 4.3.2.).

32. ajánlás: Az illetékes végrehajtó hatóságoknak megfelelően figyelembe kell venniük az arra vonatkozó kötelezettségeket, hogy tájékoztassák a kibocsátó hatóságot a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítványok végrehajtása során hozott határozatokról. Ez különösen a határidőknek vagy a feltételes szabadságra bocsátási időszak kezdetének és végének a betartásával kapcsolatos nehézségekre vonatkozik (vö. 4.7. és 4.9.).

33. ajánlás: A bírósági végzés végrehajtása és a személy társadalomba való beilleszkedése érdekében, a 2008/947/IB kerethatározatban meghatározottaknak megfelelően elő kell mozdítani és – lehetőség szerint – meg kell könnyíteni a jogosult személyek felügyeletének az átruházását (vö. 6.2.).

34. ajánlás: A vizsgálatok célját szolgáló, a 2008/947/IB kerethatározattal kapcsolatos (az illetékes hatóságokat támogató) egyablakos ügyintézési pont létrehozása minden tagállamban az ismeretek és a szakértői iránymutatás hozzáférhető helyi forrását biztosítaná a gyakorló szakemberek számára. Ez megkönnyítené a kérelmek érintett illetékes hatósághoz történő benyújtását megelőző nemzetközi vizsgálatokat is. A cél a társadalomba való beilleszkedés elősegítése (vö. 6.4.).

35. ajánlás: A tagállamoknak rendszeresen frissíteniük kell az EIH-kapcsolattartók listáját (vö. 3.4.).

36. ajánlás: A tagállamoknak külön szabályokat kell bevezetniük a bűnügyi felügyeletre vonatkozóan (vö. 3.5.2.).

8.2.3. Ajánlások az Európai Unió és intézményei számára

37. ajánlás: Egy, a gyakorlati átadási eljárásokkal összefüggésben az összes nemzeti rendszer legfontosabb jellemzőit tartalmazó kézikönyv segítené a SIRENE-irodákat és más hatóságokat abban, hogy jobban megismerjék az eszközök gyakorlati alkalmazását valamennyi tagállam tekintetében (vö. 3.4. pont).

38. ajánlás: Tanácsos lenne harmonizálni a bűnügyi tipológiákat és büntetéseket. A cél megkönnyíteni a kölcsönös elismerés elvének az alkalmazását. Ezzel el lehetne kerülni az átalakítási eljárással kapcsolatos problémákat, és meg lehetne előzni a 2008/909/IB kerethatározat szerinti tanúsítványok visszavonását (vö. 4.4.).

39. ajánlás: A Bizottságnak célszerű lenne fontolóra vennie egy olyan dokumentum és más médiatartalmak és -anyagok kidolgozását, amelyek minden szükséges információt közölnek az elítélt személyek jogaival kapcsolatban. Ez elősegítené e személyek jogainak védelmét (vö. 4.9. és 6.3.).

40. ajánlás: Egy olyan (szakmai/jogi) kézikönyv, amely lépésről lépésre iránymutatást nyújt a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat alkalmazási és végrehajtási eljárásairól, fontos forrás lenne a gyakorló szakemberek számára, különösen olyan esetekben, amikor a kérelmek ritkák és kevés tapasztalat áll rendelkezésre (vö. 6.3.).

41. ajánlás: Létre kell hozni egy központi adat- és információgyűjtési és jelentéstételi hivatalt, amely összegyűjti és rendszeresen közzéteszi a 2008/947/IB és a 2009/829/IB kerethatározat valamennyi uniós tagállamban történő alkalmazására és végrehajtására vonatkozó adatokat és információkat (vö. 6.3.).

42. ajánlás: Fontolóra kell venni azon követelmények közös és egységes meghatározásának a kidolgozását, amelyek teljesülése esetén az uniós polgárok a 2002/584/IB kerethatározat alkalmazása keretében valamely tagállamban lakóhellyel rendelkezőnek minősülnek. (vö. 3.5.8.)

8.3. Legjobb gyakorlatok

Ez a szakasz a többi tagállam által átveendő legjobb gyakorlatok listáját tartalmazza.

Ösztönözzük a tagállamokat, hogy:

1. a kölcsönös elismerés valamennyi eszközét ugyanabban a jogi aktusban gyűjtsék össze. Itt a 2012. évi CLXXX. törvényre hivatkozunk. Ez a megközelítés előmozdítja az ilyen eszközök hozzáférhetőségét, ismertségét és alkalmazását (vö. 3.6.);
2. kövessék a magyar megjelölési rendszert, mivel az eljárásokat a 2012. évi CLXXX. törvény 24. §-a szabályozza, amely bírósági döntéshozatalt ír elő, valamint az e tekintetben hozott döntések bírósági ellenőrzését és felügyeletét irányozza elő (vö. 3.5.7. pont);
3. hozzanak létre központosított rendszert a kölcsönös elismerési eszközök végrehajtására vonatkozóan, hasonlóan az EEP-hez vagy az elítélt személyek átszállításával kapcsolatoshoz. Ez segítene biztosítani a bírák és ügyészek szakosodását, valamint a bírósági határozatok következetességét az ilyen eszközök végrehajtása tekintetében. Itt a magyarországi gyakorlatra hivatkozunk (vö. 3.1. és 4.1.);
4. kövessék a magyar rendszert, amely nagyon rugalmas a többi nyelv tekintetében: az EEP-k végrehajtása céljából elfogadja az angol, a francia és a német nyelvet (vö. 3.4.);
5. kövessék a hatékony magyar rendszert, amelyben a nemzetközi ügyekkel foglalkozó valamennyi rendőrségi egység (SIRENE, Europol nemzeti egység, Interpol nemzeti egység) ugyanazon szervezeti ernyő alá tartozik, továbbá hozzanak létre egyablakos ügyintézési pontot a beérkező megkeresések vagy értesítések fogadása céljából (vö. 3.4.);
6. nevezzenek ki szakosodott bírákat és ügyészeket a különböző regionális kerületekbe, hogy azok támogatást nyújtsanak kollégáiknak a különböző bírósági és ügyészségi szinteken. Itt a magyarországi gyakorlatra hivatkozunk (vö. 3.4.).

11-15 October 2021, Budapest

Day 1: Monday, 11 October 2021

Arrival of the evaluation team

Internal meeting of the evaluation team

Day 2: Tuesday, 12 October 2021

9:00 Meeting with the evaluation team at the hotel, escort to the Ministry of Justice

9:30 - 9:40 Reception and greeting of the evaluation team

9:45 - 12:30 (Coffee break 11.00-11.30)

- Review of the agenda of the week

- Role and tasks of the Ministry of Justice

12:30 - 14:00 Lunch organised by the host

14:30 - 16:00 Meeting with the Hungarian Bar Association

16:00 - 17:00 Internal meeting of the evaluation team

Day 3: Wednesday, 13 October 2021

9:30 Appointment with the evaluation team at the hotel, escort to the Office of the Prosecutor General / Chief Prosecution Office of the Capital

10:00 - 12:00 Office of the Prosecutor General / Chief Prosecution Office of the Capital

12:00 -14:00 Lunch organised by the host

14:30 - 16:00 : INTERPOL / SIRENE National Central Bureau

16:30 - 17:30 Internal meeting of the evaluation team

Day 4 Thursday, 14 October 2021

9:30 Meeting with the evaluation team at the hotel, escort to the Hungarian Academy of Justice

10:00 - 12:30 Hungarian Academy of Justice

13:00 - 14:30 Lunch organised by the host

After 15.00 Internal meeting of the evaluation team

Day 5 Friday, 15 October 2021

9:30 Meeting with the evaluation team at the hotel, escort to the Ministry of Justice

10:00 - 12:00 Closing consultation in the Ministry of Justice with the participation of the Office of the Prosecutor General and the National Office for the Judiciary

ANNEX B: PERSONS INTERVIEWED/MET

Venue: 12-10-2021, morning, Ministry of Justice

Person interviewed/met	Organisation represented
Tünde FORMAN	Head of Department of International Criminal Law, Ministry of Justice
Borbála GARAI	Legal, expert, Ministry of Justice
Nikoletta VÖRÖS	Legal expert, Ministry of Justice

Venue: 12-10-2021, afternoon, Hungarian Bar Association

Person interviewed/met	Organisation represented
Balázs GYALOG	Solicitor, Hungarian Bar Association

Venue: 13-10-2021, morning, Office of the Prosecutor General

Person interviewed/met	Organisation represented
Mária RAHÓI	Prosecutor, Office of the Prosecutor General
Andrea RÉPÁSI	Prosecutor, Prosecutor's Office of Budapest
Richárd SZOBOSZLAI-SZÁSZ	Prosecutor, Head of Department, Office of the Prosecutor General
Tünde SZÉKELY-SIMON	Prosecutor, Prosecutor's Office of Budapest

Venue: 13-10-2021, afternoon, INTERPOL SIRENE

Person interviewed/met	Organisation represented
Gergely MOGYORÓDI	Head of Department for Cooperation in Criminal Matters

Venue: 14-10-2021, Hungarian Academy of Justice

Person interviewed/met	Organisation represented
Judit SZABÓ	Judge, Budapest Capital Regional Court
Tamás MATUSIK	Judge, Central District Court of Buda
Sándor BERCZELI	Judge, Central District Court of Pest
Ildikó CSÁKI	Probation Service

Venue: 15-10-2021, Ministry of Justice

Person interviewed/met	Organization represented
Tünde FORMAN	Head of Department of International Criminal Law, Ministry of Justice
Borbála GARAI	Legal expert, Ministry of Justice
Nikoletta Vörös	Legal expert, Ministry of Justice
Tamás MATUSIK	Judge, Central District Court of Buda
Sándor BERCZELI	Judge, Central District Court of Pest
Balázs GARAMVÖLGYI	Prosecutor, Office of the Prosecutor General

ANNEX C: LIST OF ABBREVIATIONS/GLOSSARY OF TERMS

LIST OF ACRONYMS, ABBREVIATIONS AND TERMS	HUNGARIAN OR ACRONYM IN ORIGINAL LANGUAGE	ENGLISH
CATS		Coordinating Committee in the area of police and judicial cooperation in criminal matters
CEP		Confederation of European Probation
CJEU		Court of Justice of the European Union
COVID		Corona Virus Disease
CPT		European Committee for the Prevention of Torture and Inhumane or Degrading Treatment or Punishment
EAW		European arrest warrant
ECHR		European Court of Human Rights
ECJ		European Court of Justice (Court of Justice of the European Union)
EIO		European Investigation Order
EJN		European Judicial Network
EJTN		European Judicial Training Network
ELAN		European Law Advisor's Network
ERA		Academy of European Law
ESO		European Supervision Order
EU		European Union
FD		Framework Decision

GSC		General Secretariat of the Council
ICCM		International Cooperation in Criminal Matters
ILECC	NEBEK	International Law Enforcement Cooperation Centre
JHA		Justice and Home Affairs
SIRENE		Supplementary Information Request at the National Entries
SIS		Schengen Information System
SPOC		Single Point of Contact
UN		United Nations

ANNEX D: THE IMPACT OF COVID-19 ON JUDICIAL COOPERATION IN CRIMINAL
MATTERS

HUNGARY 	
EAW - issuing of EAWs <i>(suspension; impact on EAWs already issued; prioritisation in issuing new EAWs + criteria)</i> - execution and postponement of the actual surrender <i>(legal basis, adequacy, release of surrendered persons, measures to prevent released persons from absconding)</i> -expected resumption of surrenders -transit	Impact on the issuance of EAWs EAWs are being issued in a normal manner. Impact on the execution of EAWs and postponement of the actual surrender Decisions on the execution of EAWs are normally made under the time limits stipulated by Article 17 of the EAW FD. Most trials are being held via video conference. If the issuing Member State cannot take over the requested person within the time limits stipulated in the EAW FD because of the lower number of available flights as a result of the pandemic, it is still possible to postpone the surrender on the basis of Article 23(3). Postponement is also possible under Article 23(4) in the event that the person involved falls ill. Impact on the execution of surrenders by air As traffic is still relatively limited, it is not always possible to organise surrenders within the time limit stipulated in Article 17(2) and 23(2). Legal basis for postponing the actual surrender Articles 23(3) and 23(4) EAW FD Adequacy of these provisions The executing judicial authorities are consistently applying these provisions. Releases of requested persons following the postponement of the surrender No such case encountered during the last year. Measures to prevent released persons from absconding For the executing Member State, if there is no ground for refusal of the EAW but the surrender cannot be executed on the basis of Article 23(3) or 23(4), arrested persons remain under arrest or under criminal supervision (house arrest with electronic surveillance) to prevent them from absconding. Expected resuming of the surrender Surrenders can be executed in a normal manner. Transit Transit through Hungary can be executed in a normal manner.

Precautionary measures for surrender,	Precautionary measures Officials of another Member State or a third State can enter the territory of Hungary without any restriction. No quarantine prescribed, no compulsory medical check-up. The person to be surrendered/extradited/transited is not
extradition and transfer - COVID19 test - health certificate - quarantine - face masks	submitted to a medical check-up. However, for safety reasons, the persons who were surrendered to Hungary or have been transferred to Hungary will be isolated from the other detainees / convicted persons for a period of two weeks. Need (or not) for further guidance on precautionary measures As the pandemic situation is worsening again, regularly updated guidance on precautionary measures might still be useful but only in the event that there is a change in a Member State's practices in the field of criminal cooperation.
Extradition -suspension -legal basis -third countries involved -expected duration of suspension	Impact on extradition procedures In connection with extradition to third countries, trials continue to be held and extradition can be ordered in a normal manner. Trials are held via video conference in most cases. Legal basis for postponing the actual surrender Article 18(5) of the European Convention on Extradition. There are similar provisions in bilateral treaties as well. If there is identifiable no ground for refusal, the requested person must either remain under extradition arrest or under criminal supervision (house arrest with electronic surveillance) in order to prevent them from absconding. Need (or not) for further exchange of information Information regarding the impact of COVID-19 on extradition can be adequately exchanged with third countries bilaterally. Expected resuming of the extradition procedures After the emergency security measures hindering the extradition are withdrawn, the requested person must be extradited to the requesting third country.
Transfer of sentenced persons -prioritisation in issuance /execution	Impact on the issuing of requests for transfer of sentenced persons No restrictions are being applied. Impact on the execution of transfer of sentenced persons No restrictions are being applied, transfers can be executed normally.
SIRENE Bureaux -working of SIS bureau -exchange of information with other SIS Bureaux	Impact on the working of the SIRENE Bureau SIRENE Hungary is working normally, the pandemic situation has not affected the 24/7 operational capacity. Impact on the exchange of information with other SIRENE Bureaux No severe impact detected.

EIO and MLA -prioritisation in issuance/execution -electronic transmission -whom to contact	Impact on the issuing of EIOs and MLA requests No obligatory prioritisation, no restrictions are being applied. Impact on the execution of EIOs and MLA requests To be executed in a normal manner
	Electronic transmission and contact details EIOs/MLA requests must be sent by email to the addresses indicated in the EJM Atlas y, not via the central authority.
Freezing and confiscation orders -prioritisation in issuance/execution	All forms of judicial cooperation are being applied in a normal manner.
JITs -prioritisation and alternative telecommunication Solutions	All forms of judicial cooperation are being applied in a normal manner.
Recommended channels for transmission of -urgent requests -information exchange	The most effective channels in emergency cases are Eurojust and SIRENE. The EJM can also be useful for informing about the applicable emergency rules or practices of other Member States.
Any other relevant information	-